

სამოქალაქო განათლებისთვის

„სამოქალაქო საზოგადოება იქმნება კერძო პირთა ავტონომიურობის საფუძველზე“, – ამ სიტყვების ავტორი 20 წლის წინ საზოგადოების დიდ ნაწილში განსაკუთრებული პოპულარობით არ სარგებლობდა. ეროვნული მოძრაობის აღმასვლის და საერთო ეიფორიის ფონზე, ის პრობლემებსა და რისკებზე აკეთებდა აქცენტს, რაც ეროვნული სულისკვეთებით გაერთიანებული ადამიანებისთვის გაუგებარი იყო.

ვაჟა სირბილაძე

მასწავლებელთა პროფესიული
განვითარების ცენტრი,
პროექტების კოორდინატორი

მართლაც, თითქოს უადგილოა საუბარი პიროვნების ავტონომიურობაზე, როდესაც ერი აცნობიერებს, რომ აუცილებელია, აქ და ახლა ერთად დგომა. „სამოქალაქო საზოგადოების“ ცნება თავისთავად არაფერს გეუბნება და არც იმაზე მიგანიშნებს, რაც ცნობილი, გათავისებულები და მნიშვნელოვანია. ის იმ განსაკუთრებული ენერგეტიკისა და ხიბლის მატარებელ სიტყვათშეთანხმებათა რიცხვსაც არ განეკუთვნება, პოპულარულ სლოგანში ლამაზად რომ მოთავსდება ხოლმე.

ამიტომ შეიძლება არც იყოს გასაკვირი, რომ ქართველი ფილოსოფოსი, მერაბ მამარდაშვილი, რომელიც ეროვნული მოძრაობის აღმავლობის პერიოდში ხშირად ატარებდა ლექციებს, ეწეოდა პუბლიცისტურ მოღვაწეობას (მას მკვეთრად გამოხატული მოქალაქეობრივი პოზიცია ჰქონდა და პოლიტიკური განცხადებების გაკეთებასაც არ ერიდებოდა), არ იყო პოპულარული იმ დროს, როდესაც საზოგადოება აცნობიერებდა, რომ უდიდესი ცვლილებების წინაშე, ერთგვარ გზაგასაყართან იმყოფებოდა.

რა შეიძლება ვთქვათ ოცნლიანი გადმოსახედიდან? პირველ რიგში, ის, რომ, ეს გადმოსახედი არცთუ დიდ სიმაღლეზეა, ხოლო ჩვენ არც იმდენად დავშორდით გზაგასაყარს, მოვლენების ობიექტური ანალიზი რომ შევძლოთ. ერთი რამ კი დანამდვილებით შეიძლება ითქვას: ქართველმა ხალხმა მთავარი არჩევანი გააკეთა, მოხერხდა შეთანხმება ძირითად ღირებულებებსა და განვითარების ვექტორზე – საქართველო უნდა იყოს დამოუკიდებელი, ერთიანი და ძლიერი დემოკრატიული სახელმწიფო, რომელშიც განათლებული, პატრიოტი, კანონმორჩილი, საკუთარი უფლება-მოვალეობების მცოდნე და საზოგადოებრივი პასუხისმგებლობის მქონე ადამიანები იცხოვრებენ.

ამ მიზნის მიღწევა შეუძლებელი იქნება სამოქალაქო საზოგადოების გარეშე, რაც ითვალისწინებს მოქალაქეების, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და სამთავრობო სტრუქტურების გაერთიანებას საზოგადოების განვითარებისა და მართვის უკეთესი საშუალებების შესაქმნელად. ამ შემთხვევაში, ერთობა ნებაყოფ-

ლობითია, მისი სიმტკიცე ურთიერთ-ნდობის ფაქტორზეა დამოკიდებული და იგულისხმება, რომ გაერთიანების მოტივი ყველა მხარეს აქვს გააზრებული. ამასთან, სამოქალაქო საზოგადოება ადამიანის თავისუფლებას და კერძო ინიციატივას ემყარება, რაც საშუალებას აძლევს მას სრულად გამოავლინოს თავისი შესაძლებლობები.

სამოქალაქო საზოგადოება, დემოკრატიული ხელისუფლების პირობებში, გადანეყვნილებების მიღებისას ხალხის უშუალო მონაწილეობის შესაძლებლობას ქმნის და მმართველობას აიოლებს. ერთი მიზნისთვის გაერთიანება ხელისუფლებისა და საზოგადოების მხრიდან ურთიერთრეგულირებასაც გულისხმობს. როგორ უნდა მივაღწიოთ, რომ ასეთი გაერთიანება შედგეს? მისი მონაწილეები (ხელისუფლება, არასამთავრობო სექტორი) ხომ ყველზე უფრო მრავალრიცხოვანი დაინტერესებული მხარის (მოქალაქეების, საზოგადოების) განუყოფელ ნაწილს შეადგენენ? სწორედ ამიტომ არის უმნიშვნელოვანესი თითოეული ადამიანის აქტიური ჩართვა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

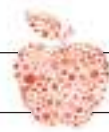
სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობა რთული და მრავლისმომცველი

პროცესია. დღეს ამის სურვილი ნამდვილად ჩანს, მაგრამ ასევე მნიშვნელოვანია, რომ საზოგადოება იცნობდეს ადამიანის უფლებებს, სახელმწიფო ინსტიტუტებს და მათ ურთიერთქმედებას. თუმცა, მხოლოდ ცოდნა არ არის საკმარისი – მოქალაქეებმა უნდა შეიძინონ სათანადო უნარები, რათა ქვეყნის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, თუ სოციალურ ცხოვრებაში მონაწილეობა შეძლონ.

ეროვნული სასწავლო გეგმის თანახმად, 2007-2008 წლებში, საზოგადოებრივ მეცნიერებათა ჯგუფში სამოქალაქო განათლება ცალკე საგნად ისწავლება. მე-9 და მე-10 კლასებში ეს საგანი აუცილებელ საგანთა ჯგუფს განეკუთვნება, ხოლო მე-11 და მე-12 კლასებში არჩევითია. 2008 წელს დამტკიცებულ მასწავლებლის პროფესიულ სტანდარტში შედის საგნობრივი სტანდარტი სამოქალაქო განათლების მასწავლებლებისათვის. საბაზო ან/და საშუალო საფეხურის საზოგადოებრივი მეცნიერებების მასწავლებლის პროფესიული უნარ-ჩვევების გარდა, სტანდარტით განსაზღვრულია კომპეტენციები ისეთ სფეროებში, როგორიცაა: საზოგადოებრივი მეცნიერებების საფუძვლები და ძირითადი ცნებები,

ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები, დემოკრატიის არსი და მისი ძირითადი ინსტიტუტები, მოქალაქეობა და მისი ასპექტები, სახელმწიფოსა და სამართლის განვითარების ძირითადი თეორიები, ეკონომიკის ძირითადი ცნებები, კატეგორიები და თეორიები. ამ არასრული ჩამონათვალისაღარაფერცხადია, რომ სტანდარტით გათვალისწინებული მოთხოვნების დაკმაყოფილება არ არის მარტივი ამოცანა იმ მასწავლებლებისათვის, რომლებსაც შესაბამისი საუნივერსიტეტო განათლება არ მიუღიათ. ეროვნულ სასწავლო გეგმაში სამოქალაქო განათლების ცალკე საგნად ჩართვას წინ უძღოდა პილოტირების პროცესი, რომლის დროსაც გამოიკვეთა, რომ მხოლოდ სკოლების 13%-ში ხორციელდება საზოგადოებრივი მეცნიერებების ერთიანი პროგრამით სწავლება ერთი მასწავლებლის მიერ. მიუხედავად ამისა, აღნიშნულ სფეროში მოსწავლეთა ცოდნის დონის ზრდაზე სამოქალაქო განათლების ცალკე საგნად სწავლის გავლენა თვალსაჩინოა.

დღეისათვის სამოქალაქო განათლების მასწავლებლების დიდი ნაწილი რომელიმე სხვა საგანსაც ასწავლის. ყველაზე ხშირად სამოქალაქო

განათლების კურსს ისტორიის მასწავლებლები ითავსებენ. მიუხედავად იმისა, რომ მათ უკვე აქვთ დამხმარე სახელმძღვანელოები, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება პროფესიული განვითარების პრაქტიკის დამკვიდრებას, რომელიც 3000-ზე მეტ პედაგოგს საშუალებას მისცემს, გაიღრმავოს ცოდნა მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტის მოთხოვნების შესაბამისად. 2009 წლიდან დაიწყო მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ფინანსური მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამის განხორციელება, რომლის ფარგლებშიც პედაგოგებს აკრედიტებული ტრენინგ-კურსების გავლა დაუფინანსდებათ. მათ განხორციელებას ძირითადად არასამთავრობო ორგანიზაციები უზრუნველყოფენ, რომლებიც წლების მანძილზე ამზადებდნენ და ხვეწდნენ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების პროგრამებს. აკრედიტაციის გზით სწორედ მათი ხარისხი შემოწმდება და მასწავლებლებს სასურველი ტრენინგების გავლის საშუალება მიეცემა, როგორც ზოგადად პროფესიულ უნარებში, ასევე საგნის მეთოდულში. თუ ეს არ იქნება საკმარისი და ამ მიმართულებით კვალიფიკაციის ამაღლების უფრო მეტი მსურველი აღმოჩნდება, აუცილებელი გახდება სპეციალურად მომზადებული მიზნობრივი პროგრამების განხორციელება.

არც ისე შორეულ წარსულში ქართველი საზოგადო მოღვაწეები და მეცნიერები სახალხო უნივერსიტეტებს აარსებდნენ, რათა საზოგადოების სხვადასხვა ფენისათვის მეტი ინფორმაცია მიეწოდებინათ სამეცნიერო თუ სხვა სახის მიღწევების შესახებ. დღეისათვის საზოგადოების ინფორმირების უფრო მასშტაბური და ეფექტური საშუალებებიც არსებობს, თუმცა განუზომელია სკოლების როლი, რადგან საკუთარი და სხვისი უფლებების მცოდნე, პასუხისმგებელი მოქალა-

ქების ჩამოყალიბება სწორედ ადრეული ასაკიდან უნდა იწყებოდეს.

სკოლაში სამოქალაქო განათლების მასწავლებლები, შესაბამისი საკითხებისა და მათი სწავლების გზების სიღრმისეული ცოდნის გარდა, რეალურად უნდა აცნობიერებდნენ მოქალაქეობრივ პასუხისმგებლობას. სწორედ მათ უნდა მისცენ მოსწავლეებს სამოქალაქო საზოგადოების შექმნაში უშუალოდ მონაწილეობის მაგალითი. ისინი უნდა იცავდნენ საკუთარ და სხვის უფლებებს, არ უნდა ხუჭავდნენ თვალს საზოგადოებრივ პრობლემებზე, უნდა ინარჩუნებდნენ ავტონომიურობას და საერთო საკითხების გადაჭრისას

მჭიდროდ უნდა თანამშრომლობდნენ კოლეგებთან, მოსწავლეებთან და სხვა მოქალაქეებთან. სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბება ხომ, ერთი მხრივ, თითოეული მოქალაქის ინდივიდუალობის შენარჩუნებისა და მეორე მხრივ, მათი მჭიდრო თანამშრომლობის საფუძველზეა შესაძლებელი.

თქვენს გაკვეთილს დამკვირვებელი ესწრება

როცა გაკვეთილზე დამსწრეა

1. ჩაიცვით კომფორტულად – შეარჩიეთ მოსახერხებელი ფეხსაცმელი და ტანსაცმელი. ზუსტად ისე უნდა გამოიყურებოდეთ, როგორიც ხართ სინამდვილეში. თქვენ ხომ სწორედ ამის ჩვენება გსურთ.

2. ეს გაკვეთილი ერთ-ერთ მორიგ გაკვეთილად ჩათვალეთ. დამკვირვებლის დასწრება თქვენი პროფესიონალიზმის წარმოჩენის კარგი შესაძლებლობაა, თუმცა ამის გამო გაკვეთილის ჩატარების ჩვეულ სტილს ნუ შეცვლით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თავს კომფორტულად ვერც თქვენ იგრძნობთ და ვერც მოსწავლეები.

3. კიდევ ერთხელ, კარგად გაიაზრეთ გაკვეთილის გეგმა და გააცანით კოლეგას ან მეგობარს, მოისმინეთ განსხვავებული

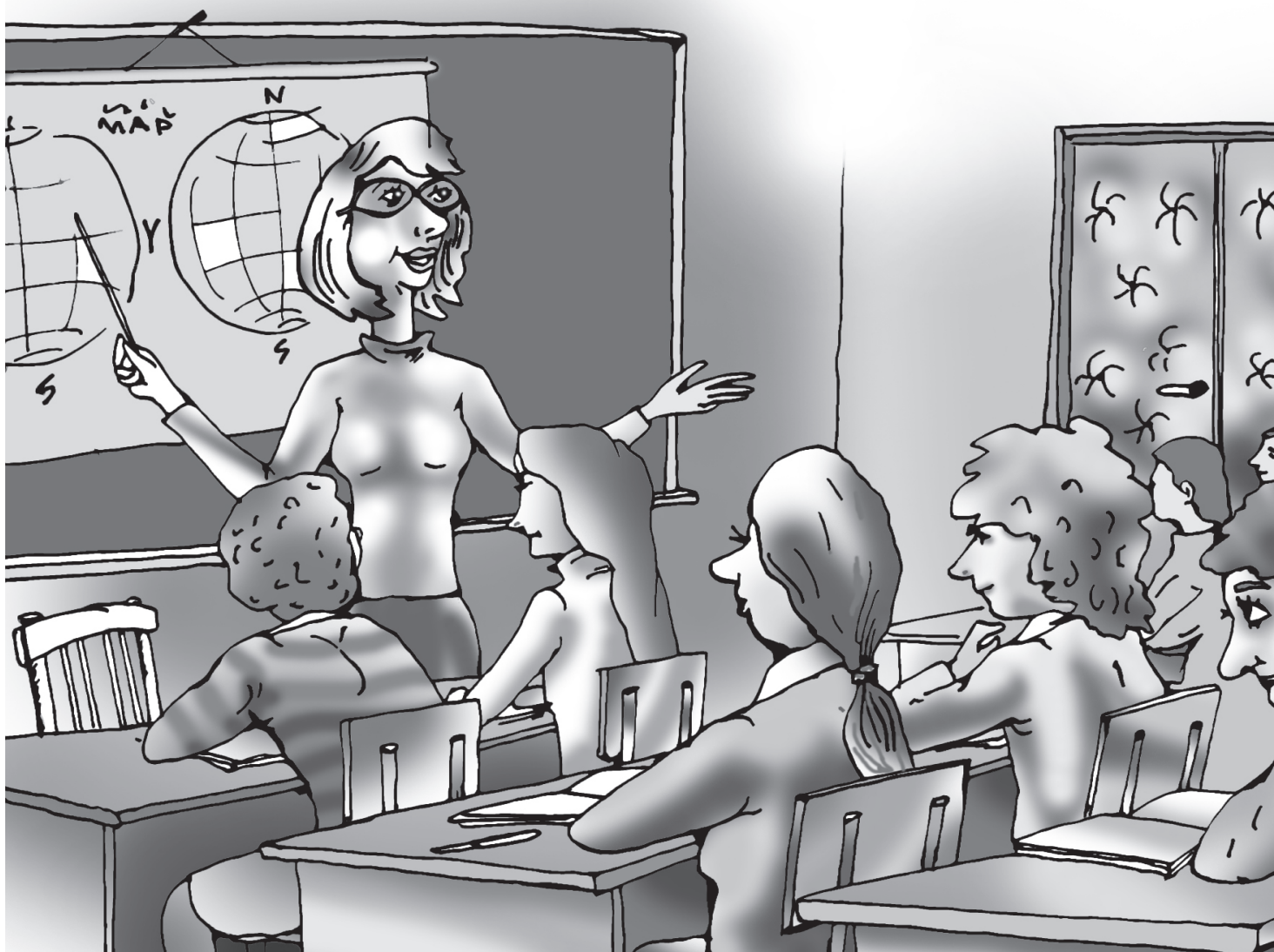
გაკვეთილზე დამსწრეა – ეს ორი სიტყვა ხშირად შიშისმომგვრელად ჟღერს. ამ განცდასთან გამკლავება ყველა მასწავლებელს, პროფესიული საქმიანობისას, ერთხელ მაინც უწევს. როგორ გადავლახოთ შიში? – ამ კითხვას ყველაზე უკეთ თავად მასწავლებლები პასუხობენ. მათთვის ორივე განცდა ნაცნობია: რას გრძნობ, როდესაც გაკვირდებიან და როცა თავად გინევს დამკვირვებლისა და შემფასებლის როლში ყოფნა. პრაქტიკული რჩევები მასწავლებლებისგან – როგორ მოვიქცეთ, როცა...

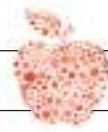
აზრი. გეგმით გათვალისწინებული მეთოდები და სტრატეგია შეგიძლიათ სხვა გაკვეთილზე გამოსცადოთ.

მოახდინეთ დემონსტრირება, რომ მოსწავლეების აზრსა და სწავლების საბოლოო შედეგს დიდ მნიშვნელობას ანიჭებთ.

4. გაკვეთილის მიზნები მოსწავლეებს ნათლად, მათთვის გასაგებ ენაზე განუმარტეთ და ბოლოს დაინტერესდით, რა გაიგეს გაკვეთილის შედეგად.

5. წინასწარ გაეცანით გაკვეთილის შეფასების სტანდარტს, რომელსაც სკოლაში იყენებენ. უმჯობესია, წინასწარ იცოდეთ, რა საკითხებზე გაამახვილებს ყურადღებას დამსწრე.

6. კარგად გაიაზრეთ, რა შედეგის მიღწევა გსურთ გაკვეთილით – რას ისწავლიან თქვენი მოსწავლეები და რა ამოცანების გადაჭრას შეძლებენ გაკვეთილის დასასრულს. წინასწარ განსაზღვრეთ, როგორ შეიტყობთ, ისწავლეს თუ არა რაიმე მოსწავლეებმა თქვენი გაკვეთილის შედეგად.

7. გახსოვდეთ, კარგია რომ თქვენს გაკვეთილს ესწრებიან, რადგან არცთუ ხშირად გაქვთ შესაძლებლობა, მოისმინოთ განსხვავებული აზრი სწავლების თქვენეული მეთოდების შესახებ.

8. გახსოვდეთ, რომ მიუხედავად განსხვავებული გონებრივი შესაძლებლობებისა, გაკვეთილის დასასრულს უკლებლივ ყველა მოსწავლემ რაიმე ახალი უნდა იცოდეს.

თქვენ ხართ დამკვირვებელი

1. ნუ დააგვიანებთ. ძალიან გაგიჭირდებათ გაკვეთილის სრულყოფილად აღქმა თუ მის დასაწყისს გამოტოვებთ. არ გახვიდეთ

საკლასო ოთახიდან დროზე ადრე, დარჩით გაკვეთილის დასასრულამდე.

2. გაკვეთილის დაწყებამდე ზუსტად განსაზღვრეთ, რა არის გაკვეთილზე დასწრების მთავარი მიზანი: მასწავლებლის შეფასება, მისი დახმარება, თუ პროფესიული ზრდის ხელშეწყობა.

3. ეცადეთ, რომ მასწავლებელმა, რომლის გაკვეთილსაც ესწრებით, თავი მშვიდად იგრძნოს. ამაში მას თქვენი ღიმილი დაეხმარება. ის თავს უკეთ გაართმევს საქმეს, თუ თქვენს კეთილგანწყობაში დარწმუნებული იქნება.

4. შეარჩიეთ შესაფერისი მომენტი და გაესაუბრეთ მოსწავლეებს. დააზუსტეთ, იციან თუ არა მათ, რაზე მუშაობენ და როგორ მიაღწიონ პროგრესს, მოსწონთ თუ არა გაკვეთილები. გადახედეთ შესრულებულ დავალებებს და დააკვირდით, რამდენად ხშირად აფასებს მასწავლებელი მათ ნაშრომებს.

5. როდესაც მართლაც კარგ პედაგოგს აკვირდებით, ნუ ეცდებით აუცილებლად იპოვოთ რაიმე ხარვეზი მის პროფესიულ საქმიანობაში.

გაკვეთილების შემდეგ მასწავლებელს გაესაუბრეთ და საკუთარი აზრის გამოთქმის საშუალება მიეცით.

6. არასოდეს ჩაერიოთ გაკვეთილის მსვლელობაში. ნუ ჩაიგდებთ ინიციატივას ხელში, არ შეუსწოროთ მასწავლებელს შეცდომები – ეს შეიძლება მოგვიანებით, უფრო ტაქტიკურად გააკეთოთ.

7. გაკვეთილის შემდეგ აუცილებლად გაესაუბრეთ მასწავლებელს. გაკვეთილის დაწყებამდე მასთან შეათანხმეთ, როდის გაუზიარებთ თქვენს მოსაზრებებსა და შეფასებას. უმჯობესია, წინასწარ იცოდეს, რამდენი დრო აქვს – ნახევარი საათი თუ ერთი დღე – ჩატარებული გაკვეთილის გასაანალიზებლად და ადეკვატური კომენტარების მოსამზადებლად.

8. თქვენი შეფასება დაიწყეთ პოზიტივით, თუმცა არ მოერიდოთ კრიტიკას. საკუთარი შენიშვნები მასწავლებელს ტაქტიკურად და გულახდილად გააცანით. მოსწავლეები მაღალი სტანდარტების შესაბამის განათლებას იმსახურებენ.

სიკო ჯანაშია

ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და
შეფასების ცენტრის დირექტორი

თუ მოსწავლე
დადებით
მაგალითს ხედავს
სკოლასა და
სახლში, მას უფრო
ხშირად უჩნდება
წიგნების კითხვის
სურვილი. თუ
მშობლებს კითხვა
უყვართ, მათი
შვილებიც ბევრს
კითხულობენ. “

რას კითხულობენ მასწავლებლები?

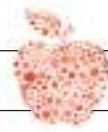
კითხვის ჩვევა, ისევე, როგორც ამ პროცესით სიამოვნების მიღების უნარი, ერთ-ერთი უმთავრესი ფაქტორია მოსწავლისა და სკოლადამთავრებულის წარმატებისთვის. საერთაშორისო კვლევამ (PIRLS 2006), რომელიც ჩვენთანაც ჩატარდა, აჩვენა, რომ ქართველი მოსწავლეები მრავალი ქვეყნის თანატოლებს ჩამორჩებიან კითხვის უნარით. მოზარდებში ამ კომპეტენციების განვითარებისათვის კი მნიშვნელოვანია, რომ მასწავლებლებს თავად უყვარდეთ კითხვა და ბევრს კითხულობდნენ.

ის, თუ რამდენად ნაყოფიერად ასწავლის მასწავლებელი მოზარდებს კითხვას, განპირობებულია რამდენიმე ფაქტორით: რამდენად იცის მან კარგად კითხვა, როგორ ასწავლოს ამას მოსწავლეს, რას და რამდენად კითხულობს საკუთარი პროფესიული ზრდისთვის, ან პირადი სიამოვნებისთვის.

ამ კვლევის თანახმად, წიგნების კითხვის მხრივ, საქართველო მე-40 ადგილზეა, ამერიკის შეერთებული შტატები კი მე-14-ზე. შედეგებით აშშ ისეთ ქვეყნებს უსწრებს, როგორიცაა: გერმანია, შვედეთი, ჰოლანდია, საფრანგეთი, ესპანეთი და სხვ. ამერიკის ერთ-ერთ შტატში, ტეხასში, ქალაქ ჰიუსტონში ათი წლის წინ ჩატარებული ტესტირებისას აღმოჩნდა, რომ მასწავლებელთა 50%-ზე მეტმა კითხვის ნაწილს თავი ვერ გაართვა. ასეთი ტესტირება ქართულენოვან ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში არ ჩატარებულა. თუმცა რამდენიმე წლის წინ გაირკვა, რომ არაქართულენოვან სკოლებში ქართულის მასწავლებლების ნახევარზე მეტი ვერ პასუხობდა ქართულად კითხვის იმ მოთხოვნებს,

რაც მოსწავლეებს მოეთხოვებოდათ. მასწავლებლები კითხვის სტრატეგიებს უნდა ფლობდნენ, პრაქტიკულად იყენებდნენ და საკუთარ მოსწავლეებს აცნობდნენ. თუ პედაგოგმა სწრაფი კითხვის სტრატეგია არ იცის, ან არ იყენებს მას, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ მოსწავლეები ამ ტექნიკას დაეუფლებიან.

საქართველოში ხშირად მოისმენ, რომ კითხვის სწავლება ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლის საქმეა. კითხვის კომპეტენციების განმავითარებელი დავალებებიც, ძირითადად, ამ საგნის ფარგლებში გვხვდება. თუმცა, ახალი ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით, მოსწავლეებს სხვა საგნებშიც მრავლად აქვთ დავალებები, რომლებიც კითხვის სხვადასხვა სტრატეგიისა თუ ტექნიკის დაუფლებას მოითხოვს. აქ მხოლოდ ჰუმანიტარული საგნები არ იგულისხმება. კითხვასა და ტექსტის ანალიზთან დაკავშირებული დავალებები, ისტორიისა და გეოგრაფიის სახელმძღვანელოების გარდა, სხვა სასკოლო წიგნებშიც გვხვდება. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ ისინი მხოლოდ მხატ-

ვრული ნაწარმოებების შინაარსის გაგებას არ უკავშირდება. ასეთი ტექსტები კითხვის სპეციფიკურ უნარებს მოითხოვს, რასაც მათი სწავლების შესაბამისი მეთოდიკაც სჭირდება, რომელიც ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებმა უფრო იციან, ვიდრე ისტორიისა თუ ბუნებისმეტყველების პედაგოგებმა. რაც შეეხება ქართულის მასწავლებლებს, მათაც სჭირდებათ ახალი მეთოდებისა და ტექნოლოგიების ათვისება, რათა კითხვის სწავლება უახლეს მიდგომებს ეფუძნებოდეს.

წარმოვიდგინოთ ორი მასწავლებელი. ერთი ხშირად ესაუბრება მოსწავლეებს კითხვის მნიშვნელობაზე, ასევე, გამუდმებით ნუხს, რომ ახალი თაობა უფრო მეტად გართობაზეა ორიენტირებული, ტელევიზიისა და ინტერნეტის მიღმა ვერაფერს ხედავს. ის ცდილობს, მოსწავლეებს საკითხავი მასალის შესახებ შეკითხვები დაუსვას, სხვადასხვა ტიპის დავალებებით მათ ტექსტის ანალიზის უნარი განუვითაროს. მასწავლებელი დაკვირვებით კითხულობს სახელმძღვანელოებს, მათში მოთავსებულ ტექსტებს ზედმინევით სწავლობს და პროფესიულ ლიტერატურასაც ეცნობა. მას ნაკლები დრო რჩება იმისთვის, რომ საკუთარი სიამოვნებისთვის იკითხოს. არც საკმარისი ფინანსები აქვს ახალი გამოცემების შესაძენად. ამიტომ ძირითადად იმ პროფესიულ ლიტერატურას კითხულობს, რომელიც მის სკოლაშია.

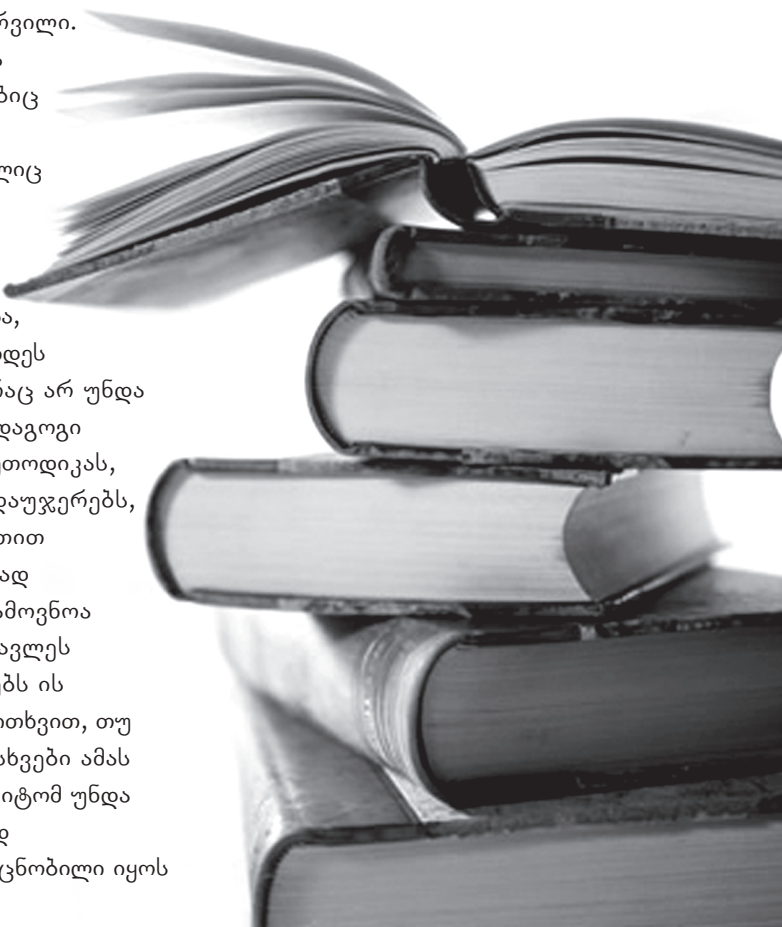
მეორე მასწავლებელი ასევე ორიენტირებულია მოსწავლეებში კითხვის უნარების განვითარებაზე. ისიც აცნობიერებს, რომ მოზარდები ბევრ დროს ატარებენ ტელევიზორთან და ინტერნეტში. ის მათ ხშირად აძლევს დავალებას, რომელიც ტექსტების ანალიზს გულისხმობს, აგრეთვე შინაარსის ცოდნასაც ყურადღებას აქცევს. ეს მასწავლებელი იმ პროფესიულ ლიტერატურას ეცნო-

ბა, რომელიც სკოლაშია, მაგრამ ხშირად დადის ბიბლიოთეკაში და უახლეს მხატვრულ ლიტერატურასაც სიამოვნებით კითხულობს. გარდა ამისა, იმ საბავშვო ლიტერატურითაც ინტერესდება, რომელიც საქართველოში იწერება ან ითარგმნება. მასწავლებლის ინიციატივით, კლასმა საკუთარი ბიბლიოთეკაც გააკეთა, რომლისთვისაც ყველა მოსწავლე მთით წიგნი მოიტანა. კლასში უკვე 25 წიგნია. პარასკევობით ისინი მთით წიგნს ირჩევენ და შაბათ-კვირას კითხულობენ, ორშაბათობით კი საკუთარ შთაბეჭდილებებს ერთმანეთს უზიარებენ. პედაგოგი ხშირად ატყობინებს მოსწავლეებს ახალი გამოცემების შესახებ. მოსწავლეების დიდი ნაწილი სიამოვნებით კითხულობს.

მრავალი კვლევით დადასტურებულია, რომ თუ მოსწავლე დადებით მაგალითს ხედავს სკოლაში და სახლში, მას უფრო ხშირად უჩნდება წიგნების კითხვის სურვილი.

თუ მშობლებს კითხვა უყვართ, მათი შვილებიც ბევრს კითხულობენ. მასწავლებელი, რომელიც მოსწავლეს კითხვას ასწავლის და მისგან მიღებული სიამოვნების შესახებ ესაუბრება, შესაძლოა თვითონ გახდეს მისაბაძი მაგალითი. რაც არ უნდა კარგად ფლობდეს პედაგოგი კითხვის სწავლების მეთოდიკას, მოზარდი მაინც მას დაუფერებს, ვინც პირადი მაგალითით აჩვენებს, თუ რამდენად საინტერესო და სასიამოვნოა კითხვა. ძნელია მოსწავლეს აუხსნა, რატომ მიიღებს ის სიამოვნებას წიგნის კითხვით, თუ ვერ დაინახავს, რომ სხვები ამას ახერხებენ. სწორედ ამიტომ უნდა კითხულობდეს ხშირად მასწავლებელი და ეს ცნობილი იყოს მოსწავლეებისთვის.

ასევე მნიშვნელოვანია, რომ მასწავლებელი ისეთ საკითხავს სთავაზობდეს მოსწავლეს, რაც მისი ასაკისთვის იქნება შესაფერისი. თაობებს შორის განსხვავება სულ უფრო იზრდება და პედაგოგებს უჭირთ იმის გარკვევა, თუ რა აინტერესებთ მოსწავლეებს. მათთვის მნიშვნელოვანია თანამედროვე პოპულარული კულტურა, კომპიუტერული თამაშები, ის სამყარო, რომელსაც ინტერნეტთან ურთიერთობისას ეცნობიან. მოსწავლეებისთვის ჩვეული ტერმინოლოგიაც კი, შესაძლოა, მასწავლებლებისათვის სრულიად უცხო იყოს. ადრეულ ასაკში ბავშვები ხშირად საუბრობენ იმ მულტფილმებზე, რომლებიც უფროსებს არასოდეს უნახავთ. ისინი კინოფილმებიდან იცნობენ ელფებისა და გოლიათების სამყაროს, მაშინ როდესაც პედაგოგებისთვის ეს სამყარო უცნობია. ასეთ ვითარებაში განსაკუთრებით რთულია მოსწავლეებისთვის საინტერესო ლიტერატურის

ძნელია მოსწავლეს აუხსნა, რატომ მიიღებს ის სიამოვნებას წიგნის კითხვით, თუ ვერ დაინახავს, რომ სხვები ამას ახერხებენ. სწორედ ამიტომ უნდა კითხულობდეს ხშირად მასწავლებელი და ეს ცნობილი იყოს მოსწავლეებისთვის.

შერჩევა. სწორედ ამიტომ არის სწორი მეორე მასწავლებლის სტრატეგია. ის მხოლოდ თავისთვის საინტერესო ნაწარმოებებს კი არ ეცნობა, არამედ იმასაც კითხულობს, რაც ქართულ საგამომცემლო ბაზარზე არსებობს. სწორედ ამიტომ შეუძლია მას, დააინტერესოს ბავშვი, რათა მან მეტი იკითხო.

ამ სტატიისათვის ქართულის მასწავლებლების სატელეფონო გამოკითხვა ჩავატარეთ, იმის გასარკვევად, თუ რას კითხულობენ ისინი. მათი უმეტესობა ამბობს, რომ მხატვრულ ლიტერატურას ხშირად კითხულობს. ისიც საინტერესოა, რომ მასწავლებლების უმრავლესობას იმის კითხვა უყვარს, რაც სკოლაში ან უნივერსიტეტში აქვს ნასწავლი. ზოგიერთი მათგანი ამბობს, რომ საკუთარი სიამოვნებისთვის ხელახლა გადაიკითხა საყვარელი ნაწარმოებები და მწერლები. მხოლოდ მცირე ნაწილი თუ კითხულობს თანამედროვე ქართველ და უცხოელ ავტორებს. პრობლემამ, რომელიც მასწავლებლების ნაკითხობას ეხება, მაშინაც იჩინა თავი, როდესაც ახალი სასწავლო გეგმის შესაბამისად, ახალი სახელმ-

ძღვანელები გამოჩნდა საქართველოს ბაზარზე. ქართულის სახელმძღვანელოების დიდი ნაწილი მასწავლებლებისთვის უცნობ ტექსტებს შეიცავს. ერთ-ერთ შეხვედრაზე ქართულის მასწავლებელი აღნიშნავდა, რომ მას ისეთი ნაწარმოების სწავლება უწევდა, რომელიც თვითონ არ ჰქონდა ნასწავლი და რაც კიდევ უფრო სავალალოა – ნაკითხულიც კი. ის გულწრფელად აღიარებდა, რომ საკუთარ მოსწავლეებთან ერთად მუშაობდა ამ ნაწარმოებზე. თუმცა როგორც მისი საუბრიდან ჩანდა, კითხვისგან დიდ სიამოვნებას იღებდა, რაც პოზიტიური ნიშანია. მოსწავლეები აუცილებლად იგრძნობენ პედაგოგის ამგვარ დამოკიდებულებას, რაც ამ ნაწარმოებს მათთვისაც საინტერესოს გახდის.

იუნესკოს სტატისტიკის ინსტიტუტის მონაცემებით, 2005 წელს 1,004,725 დასახელების წიგნი გამოიცა მთელს მსოფლიოში, აქედან 206,000 დიდი ბრიტანეთის, ხოლო 172,000 აშშ-ს გამომცემლობების მიერ. არ შეგეშალოთ, აქ ტირაჟებზე არ ვსაუბრობთ – ციფრები უნიკალურ დასახელებებს ასახავს. წელს, თებერვალში უკვე გამოცემულია

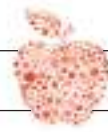
დღეს მასწავლებლებისა და მათი მოსწავლეების წინაშე სხვა ამოცანები დგას. ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნების მიხედვით, ყოველ სკოლადამთავრებულს უნდა შეეძლოს ინფორმაციის მოპოვება, დამუშავება და ანალიზი.

144,901 დასახელების ახალი წიგნი. ამას ემატება არანაკლები რაოდენობის ინტერნეტ-გვერდები. მაგ. მხოლოდ დღეს 560,000-ზე მეტი პერსონალური ინტერნეტ-გვერდი განახლდა ახალი ინფორმაციით (იხ. საიტი <http://www.worldometers.info/>). 2000 წელს საქართველოში ინტერნეტის 20,000 მომხმარებელი იყო, 2006 წელს კი – 332,000. ის ლიტერატურა, რომელიც ჩვენი თანამოქალაქეებისთვის არის ხელმისაწვდომი, გაცილებით უფრო მოცულობითია, ვიდრე ოდესმე ყოფილა. სახლიდან გაუსვლელად, მოსწავლეებსა და მასწავლებლებს მხატვრული და შემეცნებითი ლიტერატურის ზღვა მასალაზე მიუწვდება ხელი. ქართული ლიტერატურის ინტერნეტ საცავს, www.lib.ge-ს დღეში საშუალოდ 1800 ადამიანი სტუმრობს, www.literatura.ge-ს კი – დღეში 800 ადამიანი. ირმის ნახტომის პროექტის ფარგლებში შექმნილი ლიტერატურის საცავი <http://www.vakhtang-vi.ge> ასობით ქართველი და უცხოელი ავტორის ნაწარმოებსა და ბიოგრაფიას იტევს.

ხელმისაწვდომი ინფორმაციის ასეთი ნაკადის პირობებში, დღეს მასწავლებლებისა და მათი მოსწავლეების წინაშე სხვა ამოცანები დგას. ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნების მიხედვით, ყოველ სკოლადამთავრებულს უნდა შეეძლოს ინფორმაციის მოპოვება, დამუშავება და ანალიზი. ქართველმა მოსწავლეებმა ისე უნდა იცოდნენ უცხო ენები, რომ თავისუფლად შეძლონ საქართველოს ფარგლებს გარეთ გამოცემული ლიტერატურის ნაკითხვა. ტექნიკური ამოცანების გარდა, მნიშვნელოვანია ისიც, თუ რამდენად შეძლებენ ჩვენი მოქალაქეები საკუთარი სიამოვნებისთვის კითხვას. სწორედ ამიტომ არის აუცილებელი, რომ მასწავლებელი თავად იყოს კითხვის მოყვარული და მოსწავლეებისთვის მაგალითის მიცემა შეეძლოს.

10 რჩევა

დამწყები მასწავლებლისთვის

რაბომ

ავირჩიე ეს პროფესია

გააზრებული არჩევანი – რატომ ავირჩიე მასწავლებლის პროფესია? – ეს შეკითხვა საკუთარ თავს ხშირად დაუსვით. მასწავლებლობა ძალიან სერიოზული, საჭირო და სასიამოვნო საქმეა. ერთი მხრივ, რთულია, რადგან ქვეყნის ხვალისდელ დღეს ქმნი და მეორე მხრივ, სასიამოვნოა, რადგან შენ მიერ გაკეთებული საქმის შედეგს ხედავ. პროფესიის არჩევისას ნაჩქარევი გადაწყვეტილება არ მიიღოთ, კარგად დაფიქრდით და აწონდაწონეთ, რათა შემდეგ მთელი ცხოვრება საკუთარი პროფესიით იამაყოთ.

დამოუკიდებელი აზროვნება –

მასწავლებლობა ხელობა არ არის, უფრო ხელოვნებაა და ნიჭიც ისევე აუცილებელია, როგორც მხატვრისა თუ მუსიკოსისათვის. მას, ვისაც პიროვნების განვითარებაზე გავლენის მოხდენა სურს, მხოლოდ ერთი რამ შეუძლია – განუვითაროს ამ ადამიანს განსჯის უნარი, ასწავლოს მას საკუთარი გონებით ფაქტებზე

დაკვირვება და დასკვნების დამოუკიდებლად გაკეთება. სწორედ ამ აზრმა მომცა ბიძგი, ახლებურად დამეწყო ფიქრი სწავლების პროცესში ბავშვის ადგილის განსაზღვრასა და სკოლაში ახლებურად მუშაობაზე.

ვის ვასწავლით

მასწავლებელს უნდა უყვარდეს ბავშვი – ეს ფრაზა განათლების მთავარი სლოგანია. მაგრამ განა მჭედელს, ექიმს, მძღოლსა თუ დიასახლისს ნაკლებად უნდა უყვარდეს ბავშვი? ალბათ მთავარი ეს არ არის – ბავშვი ყველას უყვარს და პროფესიების მიხედვით ამ გრძნობის დახარისხება შეუძლებელია. მნიშვნელოვანია იმის გაცნობიერება, რომ ბავშვები ზუსტად ისეთივე ადამიანები არიან, როგორიც ჩვენ. მათაც ისევე უხარიათ და სწყინთ, სტკივათ. ჩვენს შორის განსხვავება მხოლოდ ასაკსა და გამოცდილებაშია. ჩვენ, უბრალოდ, ცოტა მეტი დრო გვქონდა, რათა მეტი გვენახა, გვესწავლა, გაგვეკეთებინა და ახლა ეს ყველაფერი მათ უნდა გაუზიაროთ.

მიხეილ მინაშვილი

თბილისის 161-ე საჯარო სკოლის დირექტორი

ბევრი ვიფიქრე, როგორ დამეწყოს ეს სტატია და რა რჩევის მიცემა შემეძლო დამწყები კოლეგებისთვის, ან რა ფორმითა და ტონით. ბოლოს გადავწყვიტე, გამეხედა განვლილი წლებისათვის და გამეზიარებინა ჩემი დაკვირვებანი და ნააზრევო.

ყველა მოზარდი განსხვავებულია

– კლასი ერთი მთლიანობა არ არის. ეს განსხვავებული და ამავე დროს თანასწორი ადამიანების ერთობაა. აქ არიან ბავშვები სხვადასხვა სოციალური წარმომავლობითა და ემოციური თავისებურებებით. ყოველი მათგანი ინდივიდია, თავისი ხასიათითა და ზნით. მათ თანაბრად სჭირდებათ ყურადღება, სიტბო და აზრისა თუ ემოციის გამოხატვის თავისუფლება.

როგორი უნდა იყოს მასწავლებელი

ბევრი რამ სჭირდება ადამიანს დიპლომში პროფესიის აღმნიშვნელი ჩანაწერიდან მასწავლებლობამდე. დავინწყე მასწავლებლისათვის აუცილებელი თვისებების ჩამოთვლა და მნიშვნელობის მიხედვით დახარისხება, თუმცა მივხვდი, რომ ამას აზრი არ ჰქონდა – ყველა ეს თვისება მთავარია და თანაბრად მნიშვნელოვანი.

სკოლის მასწავლებლების მიზანი მხოლოდ საგნის კარგად სწავლება არ არის. ჩვენ, ოჯახთან ერთად, ვაყალიბებთ პიროვნებას და ვზრდით მოქალაქეს, პატრიოტს. ამ შემთხვევაში, არა აქვს მნიშვნელობა, რომელ საგანს ვასწავლით. ეს მისია ყველას თანაბრად გვაკისრია, რადგან საგანმანათლებლოს გარდა, აღმზრდელითი ფუნქციაც გვაქვს და მოსწავლეებში ეთიკური ღირებულებების ჩამოყალიბებას ვუწყობთ ხელს. ჩვენ ხომ გვსურს, ისეთი საზოგადოების შექმნა, „რომელშიც წესად იქცევა ის, რაც დღეს გამო-ნაკლისს წარმოადგენს“ (პერტოლდ ბრეჰტი).

მასწავლებელი პიროვნული ღირსებებით მისაბაძი მაგალითია მოსწავლისთვის. იგი თავისი მოქმედებით დემოკრატიული აზროვნებისა და ურთიერთპატივისცემის მაგალითს უნდა აძლევდეს მას.

უწყვეტი პროფესიული ზრდა – ამ საკითხზე საუბარი ცოტა უხერხულია, მაგრამ საჭიროა. საგანი, რომელსაც ასწავლის, პედაგოგმა ზედმინევით კარგად უნდა იცოდეს. ის მუდმივად უნდა იღრმავებდეს ცოდნას და მხოლოდ სასკოლო პროგრამით არ უნდა შემოიფარგლოს. ირგვლივ ყველაფერი ვითარდება, იცვლება ხდება, არის ახალი მიღწევები და აღმოჩენები. ყოველივე ამის შესახებ იცის ბავშვმა, სვამს უამრავ კითხვას და ამ კითხვებს პასუხები სჭირდება. მასწავლებელი არ უნდა ჩამორჩეს ცხოვრებას. იგი ვალდებულია, ეძებოს კონკრეტული და ეფექტური საშუალებები, რათა მოსწავლეს ინტერესი გაუღვივოს, გამოაცოცხლოს და გაააქტიუროს იგი. ამიტომ მასალის მონოტონური გამეორების ნაცვლად, ეცადეთ, ბავშვს მიაწოდოთ ახალი, საინტერესო, კონკრეტული ინფორმაცია საკითხთან დაკავშირებით. გააკეთეთ ყველაფერი, რათა მოსწავლე საგაკვეთილო პროცესში ჩაერთოს და მან დისკუსიაშიც მიიღოს მონაწილეობა.

ნდობა და გულწრფელობა – მასწავლებლისათვის ყველაზე მნიშვნელოვანი, თუმცა ძნელად მოსაპოვებელი და ადვილად დასაკარგი, ნდობაა. მისი მოპოვების ერთ-ერთი მთავარი გზა კი გულწრფელობაა. ბავშვს უნდა სჯეროდეს მასწავლებლის, უნდა ენდობოდეს მას. ბავშვებთან ტყუილი დაუშვებელია. თუ რაიმე არ იცით, სჯობს პირდაპირ თქვათ. თუ კარგ (ან ცუდ) გუნებაზე ხართ, თუ გაბრაზდით, გეწყინათ, გაგიხარდათ, ბავშვმა ეს უნდა დაინახოს და იგრძნოს. უემოციო, ცივ არსებად, ინფორმაციის უსახურწყაროდ ნუ გადაიქცევით. თუმცა არ დაივინოთ, რომ უფროსები ხართ და თავშეკავებაც გმართებთ.

სამართლიანობა – სამართლიანი უნდა იყოს ყველასთან და ყველაფერში – მოსწავლეებთან, მათ მშობლებთან

და კოლეგებთან. სამართლიანი უნდა იყოს მოსწავლის ცოდნის შეფასებისას. წახალისების ან დასჯის შემთხვევაში, თქვენი სამართლიანობა ეჭვს არ უნდა იწვევდეს. არ გამო-არჩიოთ ბავშვები რაიმე ნიშნით.

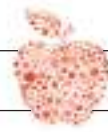
ურთიერთობები – უნდა იყოს ღია, კომუნიკაბელური და ადვილად ამყარებდეთ ადამიანებთან კონტაქტს. შეეცადეთ, გახდეთ ბავშვისთვის საინტერესო. გახსოვდეთ, რომ ცოდნის გადაცემის გარდა, სხვა არანაკლებ მნიშვნელოვანი მისია გაკისრიათ – ჰარმონიულად განვითარებული პიროვნების და მოქალაქის ჩამოყალიბება. ამისათვის კი პირადი მაგალითი აუცილებელია.

განათლება – თქვენი ზოგადი განათლება ძალიან მნიშვნელოვანია. იცოდეთ, რომ ბავშვისათვის საინტერესო თემებზე უნდა შეგეძლოთ საუბარი, მიუხედავად იმისა, რა არის თქვენი ძირითადი საგანი. ერიდეთ ჟარგონს, ილაპარაკეთ გამართული ლიტერატურული ენით. იყავით მუდამ კორექტული, მოიქცით ბავშვებთან ისე, როგორ მოქცევასაც მათგან ითხოვთ.

მასწავლებლის იერსახე – ყოველთვის მიაქციეთ ყურადღება თქვენს იერსახეს, ჩაცმულობას, გემოვნებასა და ლექსიკას.

და ბოლოს, არასოდეს დაგავინდეთ, რომ ოდესღაც თქვენც იყავით ბავშვი და შეეცადეთ, საკუთარ თავში ბავშვობა გააღვიძოთ. არ მისცეთ თქვენს თავს ნაადრევად გადაღლის, ხოლო სკოლას – დაბერების საშუალება. ეცადეთ, ჩვენმა ბავშვებმა ისწავლონ თავიანთი თაობის შესაფერის და არა თქვენი ბავშვობის სკოლაში. ყოველივე ეს მხოლოდ უდიდესი მოთმინების ფასად შეიძლება განხორციელდეს.

როსა კლასში

რთული ბავშვია

მესამეკლასელ სანდროს ყურადღების დეფიციტისა და ჰიპერაქტივობის სინდრომის დიაგნოზი მას შემდეგ დაუსვეს, რაც სკოლის მასწავლებელმა შეამჩნია, რომ ბავშვის ცელქობა ყველა ზღვარს სცილდებოდა. პედაგოგის რჩევით, სანდროს მშობლებმა სკოლის ფსიქოლოგს, შემდეგ კი სპეციალურ მულტიდისციპლინურ ჯგუფს მიმართეს. მოზარდის ოჯახური და სასკოლო გარემოს კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ მას სწავლა უჭირდა, ჰქონდა სოციალური და ემოციური ადაპტაციის პრობლემები, იყო ძალზე მგრძნობიარე წარუმატებლობის მიმართ, ზედმეტად მოუსვენარი, უყურადღებო და აქტიური – იქ, სადაც მისგან ამას არავინ ითხოვდა.

ირმა კახურაშვილი

გამოკვლევების თანახმად, ეს სინდრომი სასკოლო ასაკის ბავშვების 3 – 7%-ს აღენიშნება, უმეტესწილად ბიჭებს. როგორც წესი, მასწავლებლებმა და მშობლებმა არ იციან, რა მოუხერხონ უმართავ მოსწავლეს, რომელიც სასწავლო პროცესში ვერაფრით ერთვება. სპეციალისტები ამბობენ, რომ პრობლემა მოგვარებადია, თუ მას კომპლექსურად მივუდგებით.

ცალკე ბავშვი თუ ყურადღებისა და ჰიპერაქტივობის სინდრომი

ყველა პედაგოგისთვის ნაცნობია სიტუაცია, როდესაც მოსწავლე გაკვეთილზე ვერ ჩერდება, გამუდმებით წრიალებს, ხმაურობს, დგება და ნებართვის გარეშე გადის კლასიდან. ასეთი მოზარდები,

უმეტესწილად, არც თავად სწავლობენ და არც სხვას აძლევენ სწავლის საშუალებას. ისინი ხშირად იღებენ დაბალ შეფასებას, შენიშვნებს და თანატოლების დაცინვის საგნადაც იქცევიან.

ამ თემას XX საუკუნეში არაერთი ნაშრომი მიეძღვნა. დღეს უკვე აღიარებულია, რომ ყურადღების დეფიციტისა და ჰიპერაქტივობის სინდრომი (ADHD) ფიზიოლოგიური და

ფსიქოლოგიური ხასიათის პრობლემათა კომპლექსია. ექსპერტების ნაწილის აზრით, ამის მიზეზს თავის ტვინში ნერვული იმპულსის არასწორი ქმედება წარმოადგენს. მართლაც რომ ვთქვათ, ესაა ქცევის დარღვევა, რომლის გამომწვევი ზუსტი მიზეზები დადგენილი არ არის.

საქართველოში, აშშ-სგან განსხვავებით, ყურადღების დეფიციტისა და ჰიპერაქტივობის სინდრომი მედიკამენტოზური გზით არ იკურნება. ამიტომ ქართველი სპეციალისტები ასეთ ბავშვებთან ქცევის მართვის სქემებით მუშაობენ.

სინდრომის ნიშნები ყველაზე ხშირად სკოლამდელ ასაკში ან პირველ კლასში ვლინდება. მშობლები სკოლამდელი ბავშვების ქცევას ცელქობად მიიჩნევენ და ფიქრობენ, რომ ზრდასთან ერთად „ესეც გაივლის“. თუმცა ხშირად ის ზრდასრულობაშიც გადადის. დიაგნოზის დასმა ყველაზე ხშირად სასკოლო გარემოში ხდება, სადაც ბავშვები გარკვეულ ნესებს უნდა დაემორჩილონ, ეს კი მათ შესაძლებლობებს აღემატება.

როგორ გაარჩიონ მასწავლებელმა და მშობელმა, ბავშვი უბრალოდ მოუსვენარია თუ საქმე ყურადღების დეფიციტისა და ჰიპერაქტივობის სინდრომთან აქვთ?

ნეიროფსიქოლოგ თინათინ ჭინჭარაულის განმარტებით, ამის განსაზღვრა მხოლოდ სპეციალისტს შეუძლია. „დიაგნოსტიკის პირველი ეტაპი მშობელთან ინტერვიუა. მათ რომ ჩავეძიებით, აღმოჩნდება ხოლმე, რომ ბავშვს ჩვილობაშივე ჰქონდა ძილის პრობლემები, ცვალებადი მოთხოვნილებები, ადვილად ღიზიანდებოდა, არ შეეძლო დიდხანს ერთი და იმავე აქტივობის განხორციელება. ბავშვის ფსიქიკურ განვითარებას ასაკობრივი ნორმების მიხედვით

ვაფასებთ, ვსწავლობთ მის მეხსიერებას, ალქმის უნარს, მეტყველებას, აზროვნებას.... ჩვენი დანიშნულება სწორი დიაგნოზის დასმა – ყურადღების დეფიციტის გარდა, რომელიც ისედაც თვალში საცემია, ვიგებთ, რა უნარები აქვს ბავშვს და რამდენად განვითარებული. პრობლემის გამოვლენისთანავე ვეძებთ ძლიერ მხარეს, რათა უნარების შესაბამისი სავარჯიშოები შევადგინოთ. სავარჯიშოებს ვაძლევთ ასევე მშობლებს, მასწავლებლებს და სკოლის ფსიქოლოგებს“.

ხშირად ამ სინდრომისთვის დამახასიათებელი სიმპტომების გაქრობა მათი მართვის უნარ-ჩვევის გამომუშავების ხარჯზე ხდება. ის ბავშვები, რომლებიც დახმარებას იღებენ მასწავლებლების, მშობლებისა და ექიმებისგან, გაცილებით ადვილად სძლევენ პრობლემებს და კარგად ეგუებიან სასკოლო გარემოს.

დადებითი შედეგის მისაღწევად ყურადღების დეფიციტისა და ჰიპერ-

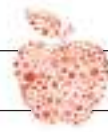
აქტივობის სინდრომის მქონე ბავშვებთან არა მხოლოდ ნეიროფსიქოლოგი, არამედ მულტიდისციპლინური გუნდის სხვა წევრებიც უნდა მუშაობდნენ – პედიატრი, ფსიქიატრი, ფსიქოლოგი. როგორც წესი, ისინი ყველა იმ პირის გამოკითხვას ატარებენ, რომელსაც მჭიდრო კავშირი აქვს ბავშვთან, ადარებენ მოზარდის ქცევას სახლსა და სკოლაში.

„სინდრომი აერთიანებს ბავშვების ორ ჯგუფს: ყურადღების დეფიციტით, ჰიპერაქტივობის გარეშე და მეორეს – ყურადღების დეფიციტით, ჰიპერაქტივობით და იმპულსურობით. პირველი ჯგუფის ბავშვები არიან აპათიურები, მოდუნებულები, მორცხვები და არავის ანუხებენ. მეორესი კი მოუსვენრობით, აგრესიული ქცევით, ზედმეტი აქტიურობით გამოირჩევიან. ორივე კატეგორიის ბავშვებს განსხვავებული მიდგომა სჭირდებათ. ახალ, საინტერესო სიტუაციაში, ვთქვათ, ტესტირების დროს სიმპტომები თითქმის შემუშნეველი ხდება ან საერთოდ ქრება. ამიტომ არის მნიშვნელოვანი მშობლებისა და მასწავლებლების ინფორმაცია ბავშვის ქცევის შესახებ“, – ამბობს თინათინ ჭინჭარაული.

როგორ ვმართოთ ADHD სინდრომის მქონე ბავშვის ქცევა

მესამეკლასელი სანდრო, რომელსაც ყურადღების დეფიციტისა და ჰიპერაქტივობის სინდრომი აღმოაჩნდა, ფსიქოლოგ ანა ლალიძის ყურადღების ცენტრში მოექცა.

„ძალიან უჭირდა გარკვეული დავალებების შესრულება და ცუდად კითხულობდა. დაფასთან მისი გამოყვანა ნამდვილი კლოუნადა იყო და როგორც წესი, მშობლების სკოლაში გამოძახებით მთავრდებოდა. მასწავლებელი სანდროს თავზედად მიიჩნევდა და ბავშვსაც მუდმივად

უნევდა საყვედურების მოსმენა. ის კარგად განვითარებული გონებრივი შესაძლებლობების მქონე და ცხოველების დიდი მოყვარული აღმოჩნდა, მაგრამ მართლაც მოუსვენარი იყო. ძალიან ცუდია, როდესაც მშობელი უფრო იოლად იჯერებს იმას, რომ მისი შვილი ზარმაცი და უპასუხისმგებლოა, ვიდრე სპეციალისტების დიაგნოზს. თუმცა ჩვენ შეგვიძლია ვასწავლოთ მშობელსა და მასწავლებელს ბავშვის ქცევის პოზიტიური მართვის სტრატეგია,“ – ამბობს ანა ლალიძე.

ბავშვის ქცევის მართვა, უპირველესად, სასწავლო პროცესის ეფექტურად დაგეგმვაში გამოიხატება. ფსიქოლოგები სქემასა და რეკომენდაციებს იძლევიან, სტრატეგიებს კი მშობლები და მასწავლებლები ახორციელებენ. მათივე საქმეა ამ სქემის ფანტაზიითა და შინაარსით გამდიდრება, რათა ბავშვისთვის ეს ყველაფერი სახალისო იყოს.

სანდროს შემთხვევაში, მასწავლებლისა და მშობლის თანამშრომლობა შედგა და ბავშვის ქცევის შეცვლამ შედეგი გამოიღო. ის თანაკლასელებს სწავლაში დაეწია. სამწუხაროდ, მშობლები და მასწავლებლები ხშირად ამას ვერ ახერხებენ და ცდილობენ, პასუხისმგებლობა კი არ გადაინაწილონ, არამედ ერთმანეთს გადააბარონ.

მულტიდისციპლინური ჯგუფის მიერ შეთავაზებული სქემების დაცვით მასწავლებელი გაკვეთილის მსვლელობაში ბავშვის ჩართვას მოახერხებს, მოზარდი კი საშინაო დავალების შესრულებასა და საერთო სასკოლო ქცევის წესების დაცვას შეძლებს. გარემოს სწორად მოწყობით მასწავლებელს ბავშვის ჰიპერაქტიურობის მინიმუმამდე დაყვანა შეუძლია.

„მესმის, რომ პედაგოგისთვის ეს დამატებითი შრომაა. ასეთი სინდ-

რომის მქონე ბავშვთან მასწავლებელი მომთმენი, შემოქმედებითი და თანმიმდევრული უნდა იყოს, მაგრამ ამისთვის მას სპეციალური მომზადება სჭირდება. ბავშვმა ზუსტად უნდა იცოდეს, როგორი იქნება მასწავლებლის რეაქცია წესის დარღვევასა თუ მის დაცვაზე,“ – ამბობს ანა ლალიძე.

„ბავშვს, რომელსაც ყველაგან ემდურებიან – სკოლაშიც და სახლშიც – დაბალი თვითშეფასება უვითარდება. ასაკის მატებასთან ერთად ეს პრობლემები მწვავედება და მოზარდების 70%-ში აგრესიულ,

ასოციალურ ქცევას იწვევს“, – განმარტავს თინათინ ჭინჭარაული. მისივე თქმით, „მასწავლებელმა გაკვეთილების აგების პრინციპი და მოსწავლისადმი დამოკიდებულება უნდა შეცვალოს. დღეს პედაგოგების უმეტესობა კვლავ წარჩინებულ მოსწავლეებზეა ორიენტირებული, პრობლემების მქონე ბავშვებს კი ყურადღება აკლდებათ. ხშირად მათ სკოლიდან გარიცხვაც ემუქრებათ. ბევრ სკოლას ფსიქოლოგიც არ ჰყავს.“

ექსპერტების აზრით, ასეთი ბავშვების მოთხოვნილებების გათვალისწინებით, მასწავლებელმა ყურადღების კონცენტრაციაზე მიმართული სტრატეგია უნდა გამოიყენოს, რომელიც ხშირად არა მხოლოდ ამ ბავშვისთვის, არამედ მთელი კლასისთვის არის მომგებიანი, განსაკუთრებით, დაწყებით კლასებში.

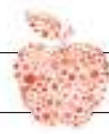
ერთი დღე

შაუმიანის სკოლაში

სოფელ შაუმიანის მე-2 საჯარო სკოლაში კონფლიქტის ზონიდან დევნილი მოსწავლეებისათვის გაკვეთილებს იძულებით გადაადგილებული მასწავლებლები ატარებენ. რუსულენოვან სკოლაში აგვისტოს ომის შედეგად დაზარალებული რეგიონის ბავშვებისათვის ქართული სექტორი გაიხსნა. 200-მდე დევნილ ოჯახს შაუმიანში, ყოფილი სამხედრო

ნაწილის ტერიტორიაზე, შვიდი საცხოვრებელი კორპუსი ადგილობრივმა ხელისუფლებამ დაუთმო. აქ, ძირითადად, არცევიდან, ვანათიდან, ერედვსა და კეხვიდან იძულებით

გადაადგილებული მოსახლეობა ცხოვრობს. შაუმიანის სკოლაში სულ 140 მოსწავლე – 90 ადგილობრივი და 60 დევნილი მოზარდია. სკოლის ადმინისტრაციამ ახლადგახსნილ ქართულ სექტორზე მასწავლებლებად შაუმიანის, კოდის და წეროვანის დასახლებებში მცხოვრები პედაგოგები მიიწვია.

„მასწავლებლის“ ჟურნალისტებმა, მალხაზ მაჭავარიანმა და შორენა ბურდილაძემ შაუმიანის სკოლასა და ჭულუხიძეების ოჯახში, დევნილთა დასახლებაში, ერთი დღე გაატარეს.

სკოლის უზუცესი მასწავლებელი გოფერკი გლიაძე სოფელ კეხვის სკოლაში 38 წელი მუშაობდა

ჭულუხიძეების ოჯახი აპვისტოს ომის შემდეგ შაუმიანში დასახლდა

ერთი სკოლა

და მთელი სამყარო

ველოსიპედი, ნატო, თოვლის ბაბუა და ლეპტოპი ბუნებაში – რას შეიძლება მიაღწიოს სკოლამ მოსწავლეების, ადმინისტრაციისა და მასწავლებლების თანამშრომლობით – ქუთაისის მე-17 საჯარო სკოლის გამოცდილება.

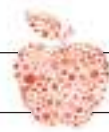
მაკა ჩინიჭიშვილი

გაზეთ P.S.-ის კორესპონდენტი,
ქუთაისიდან, სპეციალურად
„მასწავლებლისათვის“

ამ სკოლაში გასული წლის დასასრულს ქალბატონი და ბატონი პროექტის საპატიო წოდებები მასწავლებელმა და მოსწავლემ გაინაწილეს. ქალბატონი პროექტი მასწავლებელი ეკა მურუსიძე გახდა, ხოლო ბატონი პროექტი – მე-12 კლასის მოსწავლე ბექა გაბადაძე. ეს შიდასაკოლო ტიტულებია, თუმცა ქუთაისის მე-17 საჯარო სკოლა არც „საგარეო“ მიღწევების სიმცირეს განიცდის – კონკურსებში არაერთხელ

გამარჯვებული საგანმანათლებლო დაწესებულება განათლების სამინისტროს მიერ აღიარებულ 60 საუკეთესო სკოლას შორის ერთ-ერთია.

ქუთაისის მე-17 საჯარო სკოლა 2005 წელს განათლების სამინისტროს 100 საპილოტე სკოლის ნუსხაში მოხვდა. „ირმის ნახტომის“ ფარგლებში, კომპიუტერებიც მიიღეს. ამბობენ, რომ ამის შემდეგ აქ ახალი ცხოვრება დაიწყო.

ირინე ჯგერენაია, მე-17 სკოლის

დირექტორი: „თავიდანვე შემოვიღეთ ინფორმაციის კურსი, რომ მოსწავლეებს კომპიუტერთან მუშაობის უნარ-ჩვევები შეეძინათ. დღეს 48 კომპიუტერი გვაქვს და ამ კუთხით, ევროპულ სტანდარტსაც ვაკმაყოფილებთ“.

კომპიუტერულმა ბაზამ და უფასო ინტერნეტმა სკოლა მთელ სამყაროსთან დააკავშირა. ის ინფორმაცია ცხელმისანვდომი გახდა, რომელიც მათ სხვადასხვა სახის კონკურსში მონაწილეობის შესაძლებლობას აძლევდა. გაჩნდა ახალი იდეებიც. „თითქმის ყველა კონკურსში ვმონაწილეობთ, არ აქვს, მნიშვნელობა, ვიმარჯვებთ თუ არა. მთავარია, რომ მასწავლებლებთან ერთად ბავშვებს უამრავი ორიგინალური იდეა აქვთ“, – ამბობს ქალბატონი ირინე.

იდეების გენერატორი სკოლის მოსწავლეთა თვითმმართველობის გუნდია. ბექა გაბადაძე, გიორგი გულიაშვილი, ხატია ნალჩევანიძე და რამინ ჯინჭარაძე. თითოეული მათგანი სკოლაში კლუბს ხელმძღვანელობს: რამინი ეკონომისტთა კლუბს ხელმძღვანელობს, გიორგი – ინტელექტუალებს, ხატია – მხიარულებსა და საზრიანებს, ბექა კი პრესკლუბისა და თვითმმართველობის ხელმძღვანელია.

მე-17 სკოლაში მოსწავლეებისა და მასწავლებლების თანამშრომლობით უკვე არაერთი პროექტი განხორციელდა. შეიქმნა ქართველ და უცხოელ ხელოვანთა და მწერალთა ვებ-გვერდებიც. მოსწავლეები ამბობენ, რომ პროექტებზე დიდი ინტერესით მუშაობენ, თუმცა ყველაზე მეტად ქუთაისელთა ლექსიკონში ბარბარიზმების ძიება და 1918-1921 წლების მწერლობისა და ეპოქის კვლევა მოეწონათ. ბოლო წლებში სკოლამ პარტნიორები და მეგობრებიც შეიძინა. ნატოს საინფორმაციო ცენტ-

რთან და თბილისის უნივერსიტეტის სტუდენტებთან უკვე დიდი ხნის ურთიერთობა აკავშირებთ. საერთაშორისო პროექტის, Global Gateway ფარგლებში კი სკოლა სტრუქტორის და ნიუკასლის (დიდი ბრიტანეთი) სკოლებთან თანამშრომლობს. 2008 წელს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ გამოცხადებულ გუნდურ-ინტეგრირებული პროექტების ოლიმპიადაში მე-17 სკოლა ხუთი პროექტით მონაწილეობდა. მათ შორის ორმა – „ნატო და ჩვენი სკოლა“ და „დიდებული საუბრები“ – მეორე ადგილი მოიპოვა და საპრიზო თანხა, 1066 ლარი მიიღო. გაიმარჯვეს ეკონომიკაში გამოცხადებულ კონკურსიც: „ერთად ვაშენოთ ქვეყანა“. იდეისათვის – გაზეთების რეალიზება ველოსიპედებით – 1500 დოლარით დაჯილდოვდნენ. საახალწლოდ კი ქალაქს თოვლის ბაბუას მომსახურების სერვისი შესთავაზეს, 150 ლარად ფორმები შეიძინეს და სკოლის მეზობლებიც გაამხიარულეს.

ბექა გაბადაძე, მე-17 სკოლის მოსწავლე:

„ყველაფერს ვაკეთებთ, რომ თემის აქტიური წევრები ვიყოთ. ვატარებთ გამოკითხვებს და ვცდილობთ, მოქალაქეებს ინფორმაცია მივანოდოთ. მათთვის ღია კარის დღეებიც გვაქვს დაწესებული. ცოტა ხნის წინ განვახორციელეთ პროექტი „ლუპტოპით ბუნებაში“. უსადენო ინტერნეტის საშუალებით სკოლიდან 300 მეტრით მოშორებულ თემის მცხოვრებლებს ახლა ინტერნეტით სარგებლობა შეუძლიათ“.

ბექა წელს სკოლას ამთავრებს, მაგრამ აქაურობასთან ურთიერთობის განწყევტას არ აპირებს. თავად ამბობს, რომ სკოლაში კარგ გუნდს ტოვებს.

ირინე ჯგერენაია, მე-17 სკოლის

დირექტორი: „ჩემს ირგვლივ იმდენი კარგი ბავშვია, რომ სხვანაირად

წარმოუდგენელიცაა. ვცდილობთ, რომ მეც, სკოლამაც და მასწავლებლებმაც ამ ბავშვების ირგვლივ ვიტრიალოთ. არ შეიძლება, გაჩერდე ან შეისვენო, არც კმაყოფილება უნდა დაგეუფლოს. თუ ფიქრობ, რომ ყველაფერი კარგადაა, ეს ილუზიაა და თუ ფიქრობ, რომ მომავალში იქნება უკეთ, ეს იმედია.“

წარმატების ფორმულა

გარდაბნის გამოცდილება

მშობლები შენობის კედლებს ლესავენ და ღებავენ, მოსწავლეები ეზოს ამწვანებენ, სკოლა საკონკურსო პროექტებზე მუშაობს – სწავლის ხარისხის გაუმჯობესება სკოლას დამატებითი თანხების გარედან მოზიდვითაც შეუძლია. გარდაბნის მე-4 საჯარო რუსულენოვან სკოლაში უკვე იციან, როგორ განსაზღვრონ პრიორიტეტები და მშობლების, სამეურვეო საბჭოსა და ადმინისტრაციის თანამშრომლობით მიზანს მიაღწიონ.

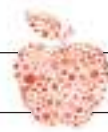
შორენა გურდღილაძე

**სკოლის მართვის
თანამედროვე
მიდგომების
გამოყენებით
პროვინციული
სკოლა, შესაძლოა,
რეგიონში სამოდულო
სკოლად იქცეს.**

ნიზამი ასლამოვი და შახანა როსმანოვა გარდაბნის მე-4 საჯარო სკოლის მე-11 კლასში სწავლობენ. მათთვის მშობლიური ენა აზერბაიჯანულია, ისევე, როგორც მათი თანატოლების დიდი ნაწილისათვის. ამ რაიონის მოსახლეობის 42%-ს ეთნიკური აზერბაიჯანელები შედგენენ. ორივე მოზარდი სწავლის გაგრძელებას საქართველოში, უმაღლეს სასწავლებელში გეგმავს. თანასკოლელებთან ერთად ქართულს, როგორც უცხო ენას, ისე სწავლობენ – კვირაში სამჯერ უტარდებათ გაკვეთილი. მო-

ზარდები ამბობენ, რომ ენის შესწავლა სკოლაში ქართული ენის კაბინეტის გახსნის შემდეგ გაუადვილდათ.

სკოლა რუსულენოვანია. 715 მოსწავლიდან 600 ეთნიკური აზერბაიჯანელია. ქალაქში აზერბაიჯანული და ქართული სკოლებიც არის, თუმცა ამ საგანმანათლებლო დაწესებულებაში სწავლის მსურველი არა მხოლოდ გარდაბანში, არამედ მის მიმდებარე სოფლებშიც ბევრია. ქართული ენის კაბინეტის გარდა, სკოლაში ინგლისური ენისა და გე-

ოგრაფიის კაბინეტებიც მოქმედებს. თანამედროვე ტექნიკით აღჭურვილი ოთახებისა და ბიბლიოთეკის მოწყობა დამატებითი თანხების მოზიდვითა და სამეურვეო საბჭოსა და ადმინისტრაციის ერთობლივი პროექტებით გახდა შესაძლებელი.

„მასწავლებლის“ ჟურნალისტებს მეგზურობა დირექტორმა, ფლორა იუსუბოვამ და ისტორიის მასწავლებელმა, ნოდარ ქავთარაძემ გაგვიწიეს. ისინი ამბობენ, რომ სკოლაში ფასიანი წრეები არ არის და არც შემოწირულობას იღებენ რეგულარულად. პირველი საჩუქარი, რომელიც ამ საგანმანათლებლო დაწესებულებამ მიღო, ის 15 კომპიუტერი იყო, „ირმის ნახტომის“ ფარგლებში რომ გადაეცათ.

„ჩვენ მდიდარი სკოლა არ ვართ და არც დიდი ბიუჯეტი გვაქვს, ამიტომ სკოლის კეთილმოწყობას სასკოლო კონკურსებში მონაწილეობით ვცდილობთ“, – ამბობს დირექტორი. მისი აზრით, სწორი მენეჯმენტითა და პრიორიტეტების ზუსტად განსაზღვრით შესაძლებელია სასურველი შედეგის მიღწევა და სწავლის ხარისხის გაუმჯობესება.

გარდაბნის მე-4 საჯარო სკოლის ერთ-ერთი დონორი ორგანიზაციაა „CARE“, რომელიც საზოგადოებრივი ინვესტირების პროგრამას ქართლის რეგიონში კომპანია BP-ის დაფინანსებით ახორციელებს. მისმა წარმომადგენლებმა რეგიონის სკოლები შეისწავლეს, დაფინანსება კი იმ საგანმანათლებლო დაწესებულებებს გამოუყვეს, რომლებმაც მკაფიოდ ჩამოყალიბებული პრიორიტეტები წარუდგინეს და პროექტის განხორციელებაში საკუთარი წვლილიც შეიტანეს. გარდაბნის რუსული სკოლა მათ რიცხვში აღმოჩნდა.

„გადაწყვეტილების მიღებისას ჩვენთვის მთავარია, რომ, რაც შეიძლება, მეტმა ბავშვმა ისარგებლოს დაფინანსებით. პროექტის ფარგლებში

შექნილი ტექნიკა და ლიტერატურა მთელი სკოლის საკუთრება უნდა გახდეს. წარმოდგენილი პროექტები ჩვენი ორგანიზაციის მიზნებს უნდა შეესაბამებოდეს. ეს სკოლა კი მეტად გახსნილი აღმოჩნდა თანამშრომლობისთვის“, – ამბობს საერთაშორისო ორგანიზაციის წარმომადგენელი მეგი ტაბატაძე.

„გადავნიტეთ, პირველ ეტაპზე სკოლის ბიბლიოთეკა გაგვეახლებინა. ბიბლიოთეკა გავარემონტეთ და მას სამკითხველო დარბაზი დავუმატეთ. 2 ათასი ლარის ღირებულების საბავშვო ლიტერატურაც შევიძინეთ. სამკითხველოს ამოქმედების შემდეგ დონორი ორგანიზაციის წარმომადგენლები ყოველთვიურად ამონმებენ, რამდენად სარგებლობენ ბავშვები ამ წიგნებით“, – ამბობს ფლორა იუსუბოვა და ქართული ენის კაბინეტისაკენ მივყავართ. „რაიონის მოსახლეობა სწავლის გასაგრძელებლად შვილების საქართველოში დატოვებას ცდილობს. ერთი მხრივ, სტუდენტების ფინანსური უზრუნველყოფა აქ უფრო ადვილია, ვიდრე მათ ეთნიკურ სამშობლოში. მეორე მხრივ კი, საქართველოში მიღებული უმაღლესი განათლება მეტად პერსპექტიულია და სამსახურის შოვნაც უფრო ადვილია. ქართული ენისადმი გაზრდილი ინტერესის გამო ვეცადეთ, ეს კაბინეტი მაქსიმალურად კომფორტული ყოფილიყო მოსწავლეებისთვის“.

კაბინეტში სატელიტური ანტენაა და მონტაჟებული და ბავშვები ქართულ ტელეარხებს უყურებენ. ქართული ენის მასწავლებელი, ემა ლიპარტიელიანი ყვება: „ხშირად ვუსმენთ მსახიობ გოგი ხარაბაძეს, რომელიც ქართულ ლიტერატურულ ნაწარმოებებს კითხულობს. გვაქვს მხატვრული ლიტერატურა და ლექსიკონებიც“. რუსულენოვან სკოლაში ქართული სექტორიც გაიხსნა.

ქართული ენის კაბინეტის გარდა, სკოლაში ინგლისური ენის კაბინეტიც

მოქმედებს. ნელს ახალი პრიორიტეტებიც განისაზღვრა, მათ შორის, საზოგადოებრივი მეცნიერებების სწავლების ხელშეწყობა. ამჯერად ისტორიის მასწავლებელი მიგვიძღვის მორიგი პროექტის ფარგლებში გარემონტებული კლასისკენ, რომელიც ახალი თვალსაჩინოებებით და საჭირო ლიტერატურით არის გამდიდრებული. ასევეა მოწყობილი გეოგრაფიის კაბინეტიც.

სკოლაში საკუთარი ეკოკლუბიც აქვთ. მასწავლებლების დახმარებით, ბავშვები თავად მუშაობენ გარემოსდაცვით პროექტებზე. ეკოკლუბის წევრებმა უკვე არაერთი აქცია ჩაატარეს – ხეები დარგეს და შეათეთრეს, მარტყოფის მონასტრის ეზო დაასუფთავეს. ახალი იდეების განხორციელებაზეც ფიქრობენ.

როგორც წესი, სკოლა საკუთარ თავზე პროექტის 25%-იანი თანადაფინანსების ვალდებულებას იღებს. „ბუნებრივია, იმდენი თანხა, რომელიც ათასობით ლარის ღირებულების პროექტის 25%-ს შეადგენს, სკოლას არ აქვს. ამიტომ შევეცადეთ, ეს თანხა საკუთარი შრომით აგვენაზღაურებინა. ფული, რომელიც, პროექტის მიხედვით, ფიზიკურ სამუშაოზე უნდა დახარჯულიყო, ჩვენი მოსწავლეების მშობლებმა დაზოგეს – საქმე უფასოდ შეასრულეს. ლებავენენ, ლესავდენ და მასალების ტრანსპორტირებასაც ენეოდნენ – ამ ყველაფერს ხომ ანაზღაურება სჭირდება. ასე დავაკმაყოფილეთ დამფინანსებლების პირობები“, – განმარტავს ფლორა იუსუბოვა.

„არ ვტოვებთ არცერთ კონკურსს, რომელიც სკოლებისათვის ცხადდება – თუ ვერ გავიმარჯვებთ, მონაწილეობას მაინც მივიღებთ და ძალებს მოვისწიფავთ. არცერთ შესაძლებლობაზე უარს არ ვიტყვით“, – ეს სკოლის სამეურვეო საბჭოს განწყობაა.

გაკვეთილი

მწვანე ხალიჩაზე

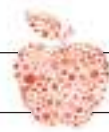
ტრენინგი თემაზე „მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლება – ინკლუზიური განათლება“, ევროსაბჭოს ინიციატივით, გერმანიაში, ქალაქ მაისენში ჩატარდა. ქართველი ექსპერტები – ნინო ელბაქიძე და თეონა ლოღია, პროგრამის პრაქტიკული ნაწილის ფარგლებში, ერთ-ერთ გერმანულ სკოლაში დანყებითი საფეხურის გაკვეთილებს დაესწრნენ. ამბობენ, რომ გაკვეთილმა, რომელიც „მასწავლებლისთვის“ აღწერეს, მათზე განსაკუთრებული შთაბეჭდილება მოახდინა.

ნინო ელბაქიძე,
თეონა ლოღია

რიგითი სკოლა, ჩვეულებრივი გარემო – ასეთი საქართველოშიც ხშირად შეგხვდებათ. ბავშვების ნამუშევრებით მოფენილი თეთრი კედლები და თვალსაჩინო ადგილას გამოკრული საგაკვეთილო წესები. რიგებად ჩამწერიებული მერხები, მასწავლებლის მშვიდი, განონასწორებული ხმა და ასეთივე მშვიდი ატმოსფერო. საკლასო ოთახის ერთ კუთხეში მწვანე ხალიჩა გაშლილი.

ზარი დაირეკა და ბავშვები საკლასო ოთახში შემოვიდნენ, ყველამ თავისი ადგილი დაიკავა. მასწავლებელი მათ მიესალმა და გაკვეთილის გეგმა გააცნო. „თავიდან ხალიჩაზე ვივარჯიშებთ“, – თქვა მან. ბავშვები წრეში მოკალათდნენ და მასწავლებელიც მათთან ერთად დაჯდა ხალიჩაზე. მოკლე, მარტივი და ზუსტი ინსტრუქციის შემდეგ მათთვის ცხადი ხდება, რა უნდა გააკეთონ.

წინასწარ მომზადებულ ბარათებზე მარტივი წინადადებებია ჩამოწერილი, სხვადასხვა პირსა და რიცხვში მოცემული განსხვავებულფუძიანი ზმნებით. თითო მოსწავლეს თითო ბარათი ერგო. მასწავლებელი ბარათებზე დაწერილი ამოცანების კითხვას შეუდგა. დავალება ასეთია: იპოვეთ ზმნა, რომელიც მესამე პირში, მხოლოდ რიცხვში, ანმყო დროშია და მის ფუძეში ორი ასო **m**-ია. მოსწავლე, რომელსაც ამ ამოცანის პასუხი აღმოაჩნდება, უხმაუროდ დებს ბარათს წრის შუაგულში. ბოლოს, როცა მასწავლებელს ერთი ამოცანა დარჩა, აღმოჩნდა, რომ ერთადერთი მოსწავლის ხელში შერჩენილი ბარათი ამოცანას არ შეესატყვისებოდა. ჩანს, ვიღაც შეცდა. ბავშვები თავადვე პოულობენ შეცდომას.

შემდეგი სავარჯიშო ზმნებში საერთო ასოების აღმოჩენას ეხება. მოსწავლეებმა დააჯგუფეს ზმნები, რომელთა ფუძეში ორი **m**, ორი **l** და

ორი **n** იპოვეს (ასეთია გერმანულში: **sammeln, nennen, rollen**). ბავშვებმა შექმნეს ე.წ. ოჯახები, რომლებშიც ერთნაირი ასოების შემცველი სიტყვები გააერთიანეს. ისინი დავალებას ენთუზიაზმით ეკიდებიან და ჩანს, რომ ამ სამუშაოს დიდი სიამოვნებით ასრულებენ. ბოლოს ბავშვებს ურიგდებათ იგივე ამოცანები, რომლებსაც რიგრიგობით კითხულობენ და წრიდან შესაბამის ბარათს იღებენ. ვარჯიშის დასასრულს ბარათებს უხმაუროდ ათავსებენ ყუთში.

მოსწავლეებმა მერხებთან გადაინაცვლეს და მასწავლებელმა მათი ყურადღება დაფაზე, წინასწარ მომზადებულ ცხრილზე გადაიტანა. ისინი ინდივიდუალურად მუშაობენ რვეულში – შესაბამისი ზმნები ცხრილში უნდა მოათავსონ. ამისთვის მათ რამდენიმე წუთი აქვთ. შემდეგ კი შესრულებული სამუშაო დაფაზე რიგრიგობით გადააქვთ. ბოლოს თითოეულ მოსწავლეს დრო ეძლევა იმისთვის, რომ დაფაზე შესრულებულის მიხედვით თავად განსაზღვროს, თუ რამდენად გაართვა თავი დავალებას.

ახლა წყვილების მუშაობის დრო დგება. მოსწავლეებმა ცალკეული სიტყვებისაგან წინადადებები უნდა ააწყონ. მასწავლებელს აქაც წინასწარ აქვს მომზადებული საჭირო მასალა: დიდ ყუთში მოთავსებული პატარა ყუთები, რომლებსაც სახურავზე ლურჯი და წითელი წერტილები აქვს. ამ დეტალს ყურადღებას არც მივაქცევდით, რომ არა მასწავლებლის ინსტრუქცია: თურმე ლურჯი წერტილი მარტივ დავალებას, ხოლო წითელი შედარებით რთულს ნიშნავს. წყვილებმა თვითონ უნდა გადაწყვიტონ, რთულს აირჩევენ, თუ მარტივს. მოსწავლეებმა აწყობილი წინადადებები რვეულში უნდა ჩაწერონ. ჯგუფური მუშაობა ხმაურს იწვევს. ბავშვები საუბრობენ, ბჭობენ, ვერსიებს ადარებენ. ეს საქმიანი ხმაურია და

მასწავლებელი მათ შენიშვნას არ აძლევს, მაგრამ როცა ჯგუფში მუშაობის დრო სრულდება, ის მოსწავლეებს სიჩუმისაკენ მოუწოდებს. მისი ხმა უფრო დაბალია, ვიდრე საერთო ხმაური, მაგრამ იგი შესტიკულაციით ანიშნებს ჯგუფს, რომ მუშაობა დასრულებულია. ბავშვებმა წინადადებების საკუთარი ვერსიები წარმოადგინეს.

და ბოლო დავალება: მოსწავლეებმა აწყობილი წინადადებები წარსულ დროში უნდა გადაიყვანონ. ისინი წარსულ დროში გადაყვანილ წინადადებებს ჯერ რვეულში წერენ, შემდეგ კი კლასის წინაშე წარმოადგენენ.

მასწავლებელი მოსწავლეებს გაკვეთილის დასასრულის მოახლოებას ამცნობს. შეკითხვაზე, თუ რა იყო დღეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი და რას გაითვალისწინებენ შემდეგში, ის განსხვავებულ პასუხებს იღებს ბავშვებისგან.

მოსწავლეებს ამ გაკვეთილზე დამოუკიდებლად და ჯგუფურად მუშაობის, თვითშეფასებისა და არჩევანის, საგაკვეთილო აქტივობაში მონაწილეობის შესაძლებლობა აქვთ. მასწავლებლის მხრიდან ზუსტი და მარტივი ინსტრუქციები ყოველი სავარჯიშოს დასაწყისში ისმის. ხშირ შემთხვევაში, მინიშნებებისთვის გამოყენებულია შესტებიც. უმიზნოდ გაფლანგული არცერთი წუთი, არც თუ დიდი რესურსი, მხოლოდ მასწავლებლის მიერ გაკვეთილის მოსამზადებლად დახარჯული დრო.

შესაძლოა, ამ გაკვეთილში არაფერია განსაკუთრებული. რიგითი მეცადინეობა ჩვეულებრივ სკოლაში. თუმცა, 45 წუთი ისე გადის, რომ ვერც გრძნობ.

მიხეილ გოგატაშვილი

მიხეილ გოგატაშვილი
 – მასწავლებელი და
 მხარეთმცოდნეა.
 საქართველოს პედაგოგიურ
 მეცნიერებათა აკადემიის
 მკლევარ პედაგოგთა
 ცენტრის წევრი და
 დამსახურებული
 მასწავლებელი, საჩხერის
 საპატიო მოქალაქე და
 ღირსების მედლის
 კავალერია. ქორეთის
 საშუალო სკოლის
 მხარეთმცოდნეობის
 მუზეუმი, რომლის
 ექსპონატებს სკოლის
 მოსწავლეები და
 მასწავლებლები ნახევენ
 საუკუნეზე მეტ ხანს
 აგროვებდნენ,
 მისი ინიციატივით
 შეიქმნა. ბატონი მიხეილი
 77 წლისაა, დღესაც
 ქორეთში ცხოვრობს
 და მუზეუმის შექმნის
 ისტორიას
 „მასწავლებელს“
 მოუთხრობს.

ჩემი ისტორია

- მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი სკოლაში

მუზეუმის ისტორია დიდი ხნის წინ დაიწყო – ბრინჯაოს სამაჯურით, ქინძისთავით, რამოდენიმე მონეტით და კაჟის ისრისპირებით.

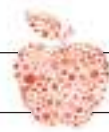
1948 წელს საჩხერის რაიონის სოფელ ქორეთის საშუალო სკოლაში ისტორიის მასწავლებლად დავიწყე მუშაობა და გადავწყვიტე, მოსწავლეებთან ერთად მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი მომეწყო. ჩემმა შეთავაზებამ ბავშვებში დიდი ინტერესი გამოიწვია და ისინიც ექსპონატების შეგროვებას შეუდგნენ.

თავდაპირველად მათ ოჯახებში მოიძიეს არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული ნივთები, რომელთა რიცხვმა მალე 200-ს გადააჭარბა. მოსწავლეებმა საკუთარი ხელით დაამზადეს სამი მინის ყუთი თვალსაჩინოებების გამოსაფენად. ექსპონატები სათანადო წარწერებით სკოლის შემოსასვლელში მოთავსდა. ეს პატარა გამოფენა მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის დაარსების საფუძველი გახდა.

შემდეგ ტურისტული ინვენტარიც შევიძინეთ: კარვები, საძილე ტომრები, ზურგჩანთები, სამთო ჯოხები და მშობლიური კუთხის შესწავლის მიზნით, ტურისტული ლაშქრობები-სა და ექსკურსიების მოწყობა და-

ვინწყეთ. საგამოფენო კუთხე დღითიდღე ახალი ექსპონატებით მდიდრდებოდა. მალე მას ერთი საკლასო ოთახიც დავუთმეთ და მუზეუმად ვაქციეთ. ექსპონატებს გაკვეთილებზე თვალსაჩინოებად ვიყენებდით.

დღეს თანამედროვე სტანდარტებით მოწყობილი მუზეუმი ერთ დიდ დარბაზსა და ორ სასკოლო ოთახშია განთავსებული. მის მასშტაბებსა და შინაარსზე მისივე სექციები შეგიქმნით წარმოდგენას. 8 სექციაში (გეოლოგიის, პალეონტოლოგიის, ქვის ხანის, რკინის ხანის, ეთნოგრაფიის, ნუმიზმატიკის, ხელნაწერების და ძველი ნაბეჭდი წიგნების) 10 ათასი ექსპონატია თავმოყრილი. ცნობილი არქეოლოგი, ამავე სკოლის აღზრდილი და ანტიკური ქალაქის, საირიხის აღმომჩენი, პროფესორი ჯურხა ნადირაძე ასე წერდა ამ მუზეუმის შესახებ: „ქორეთელი ბავშვების და მასწავლებლების ნაღვანმა დიდი ინტერესი გამოიწვია. მკვლევარებმა მათ შეგროვებულ მასალებზე წიგნები გამოაქვეყნეს და სამეცნიერო ნაშრომები შექმნეს. ქორეთის სკოლაში დაცულმა არაერთმა ნივთმა, მკვლევარებს ხელი შეუწყო ახალი არქეოლოგიური ძეგლების მოკვლევისა და შესწავლაში. მის ფონდებში დაცული ზოგიერთი წიგნი ნებისმიერ მუზეუმს დაამშვენებდა“.

სკოლის მოსწავლეები მხოლოდ ექსპონატების შემგროვებლები არ არიან. მასწავლებლების ხელმძღვანელობით, ისინი სწავლობენ და ამუშავენ მუზეუმის ექსპონატებს, აკეთებენ ჩანახატებს, ფოტოპირებს, აწყობენ და აფორმებენ სტენდებს, უგზავნიან ცნობებს სათანადო სამეცნიერო დაწესებულებებს, წერენ რეფერატებს და მონაწილეობენ რესპუბლიკურ კონფერენციებში, შეკრებებში, გამოფენებსა და კონკურსებში. ჩვენი სკოლის მოსწავლეებმა ეთნოგრაფთა და ანთროპოლოგთა მსოფლიო კონგრესში ორჯერ მიიღეს მონაწილეობა – მოსკოვსა და ტოკიოში.

ქართული მეცნიერება მათ აღმოჩენებით გაამდიდრეს. უკვე აღრიცხულია მოსწავლეების ნაპოვნი 20-ზე მეტი არქეოლოგიური ძეგლი, ქვის ხანის ადამიანთა სადგომ-სახელოსნო, ნასადგომარი მღვიმე და სხვადასხვა ტიპის სამაროვნები. მეცნიერებმა ბევრი მათგანი უკვე გათხარეს და შეისწავლეს. ამ პროცესში მონაწილეობდნენ.

როცა მოსწავლეს მასწავლებელი თავიდანვე აღუძრავს ინტერესს, გააუმუშავებს დაკვირვების, კვლევა-ძიების უნარებს, ისინი ცხრა მთას იქით კი აღარ ეძებენ სასწაულებს, არამედ მშობლიურ სანახევში პოულობენ და სიხარულს სხვებსაც უზიარებენ.

ნინო ბესელია

ნორვეგიის ლტოლვილთა საბჭოს
განათლების პროგრამების ოფიცერი

მე ვსწავლობ კითხვას

ნინო ბესელია დამწყები მკითხველისთვის განკუთვნილ
ახალ გამოცემებს მიმოიხილავს

ცივილიზაციის ისტორიის ყველა ეტაპზე და განსაკუთრებით, დღეს – ინფორმაციულად სწრაფად ცვალებად გარემოში – წიგნიერების მნიშვნელობა სულ უფრო იზრდება. მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში, მათ შორის საქართველოში, კითხვის უნარის განვითარება განათლების რეფორმის მნიშვნელოვან კომპონენტად ითვლება.

კარგი მკითხველის აღსაზრდელად და კითხვის მოტივაციის ასამაღლებლად სასურველია მოზარდისთვის ლიტერატურის ფართო არჩევანის შეთავაზება. გემოვნებიანი მკითხველი ერთ-ორ წელიწადში ვერ ჩამოყალიბდება, მით უფრო მწირი საბავშვო ლიტერატურის ფონზე. კითხვის უნარის გასავითარებლად მოსწავლემ მრავალი სხვადასხვა ტიპის და ჟანრის წიგნი უნდა იკითხოს და არა დიდ კრებულში თავმოყრილი ნაწარმოებები.

დამწყებ მკითხველს პატარა, ლამაზად ილუსტრირებული წიგნი უფრო იზიდავს, რომლის წაკითხვასაც ნახევარ საათზე მეტი არ სჭირდება. ამგვარი წიგნები კითხვის მოტივაციას ზრდის და ხელს უწყობს მოზარდის კარგ მკითხველად ჩამოყალიბებას.

ბოლო წლებში უამრავი საბავშვო წიგნი გამოიცა საქართველოში, მაგრამ მათი უმრავლესობა კითხვის საკმაოდ განვითარებულ უნარს მოითხოვს. სამწუხაროდ, აქამდე დამწყებ მკითხველებზე თითქმის არავინ ზრუნავდა.

ახლახან ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობამ წიგნების სერია მოამზადა დამწყები მკითხველისთვის – „მე ვსწავლობ კითხვას“, რომელშიც ზემოთ ჩამოთვლილი ყველა მოთხოვნა და წერა-კითხვის სწავლების უახლესი

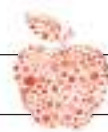
მეცნიერული გამოკვლევებია გათვალისწინებული. სერია 4 საფეხურისაგან შედგება. I და II საფეხური პირველი კლასის მოსწავლეებისთვის არის განკუთვნილი, III და IV კი – მეორეკლასელთათვის. მასში შესულია როგორც ნათარგმნი, ასევე ორიგინალური ნაწარმოებები. პატარა მკითხველი ანბანის შესწავლისთანავე შეძლებს არა მხოლოდ მომცრო ტექსტების გაცნობას, არამედ „მთელი წიგნის“ წაკითხვას, რომელშიც საინტერესო ამბავი მარტივი, სადა ენით არის გადმოცემული და ლამაზად დასურათებული.

ეს ოთხსაფეხურიანი პროგრამა ისეა შედგენილი, რომ მოსწავლე თანდათანობით გადადის მარტივი ტექსტიდან რთულზე. ყველა მათგანს განსაზღვრული მოცულობა აქვს. თანდათან რთულდება ლექსიკა და სინტაქსიც. საკითხავი მასალის გართულებასთან ერთად ბავშვი ნელ-ნელა ეუფლება კითხვის ტექნიკას. ოთხივე საფეხურის წიგნებში თემებისა და ჟანრების მრავალფეროვნებაა, რაც საშუალებას აძლევს ბავშვს, მისთვის საინტერესო ნაწარმოები წაიკითხოს.

ყოველ საფეხურზე წიგნებს ერთი ფერის ყუა აქვთ, რაც ბევრად გაუადვილებს მასწავლებლებს, ბიბლიოთეკარებსა და მშობლებს მათ დაჯგუფებას, ბიბლიოთეკაში ორგანიზებულად მოთავსებას და ბავშვისთვის შესაბამისი საკითხავის შერჩევას.

სავარჯიშოები კი დაეხმარება მოზარდებს კითხვისთვის საჭირო უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებაში, ყურადღების კონცენტრაციის, მოთხრობილი ამბის გააზრების, ანალიზის და სხვა უნარების განვითარებაში.

დემოკრატიის გაკვათილი

როგორ ფუნქციონირებს სახლმნიფო და საზოგადოებრივი ინსტიტუტები საქართველოში – საკანონმდებლო და სასამართლო ხელისუფლების, მედიის ყოველდღიურ საქმიანობას მოსწავლეები ადგილზე გაეცნობიან და საკუთარ კითხვებზე პასუხებს პირველი პირებისაგან მოისმენენ. იმ შემთხვევაში, თუ კლასთან ერთად... ნახვალთ ექსკურსიაზე.

საქართველოს პარლამენტი

პარლამენტის შენობის დათვალიერება, საკომიტეტო და პლენარულ სხდომებზე დასწრება და უმაღლესი საკანონმდებლო

ორგანოს ძირითადი საქმიანობისა და სტრუქტურის გაცნობა სკოლის მოსწავლეებს პარლამენტში საინფორმაციო ტურის ფარგლებში შეუძლიათ. სკოლის მოსწავლეების ჯგუფს პარლამენტში საზოგადოებასთან ურთიერთობის განყოფილების თანამშრომლები გაუძღვებიან. ექსკურსიის ფარგლებში მოზარდები საკომიტეტო მოსმენის, პლენარულ სხდომათა, კონსტიტუციის და შოთა რუსთასთავის დარბაზებს, ასევე დღემდე შემორჩენილ, ძველ სენაკებში გახსნილ ხარების სახელობის სამლოცველოს მოინახულებენ. „ვიზიტორთა პროგრამას“ საქართველოს პარლამენტის საზოგადოებასთან ურთიერთობის განყოფილება ახორციელებს და მასში მონაწილეობა, ასაკის მიუხედავად, ნებისმიერ მსურველს შეუძლია.

თუ პარლამენტში სტუმრობას გადანყევით, დამატებითი ინფორმაციისათვის დაუკავშირდით პარლამენტს საზოგადოებასთან ურთიერთობის განყოფილებას მისამართზე: საქართველოს პარლამენტი, რუსთაველის N8 ტელ: 28 17 30; ელ.ფოსტა: pr@parliament.ge; საკონტაქტო პირები: ლელა პატარავა 877 51 77 88 ან ლელა პაპუაშვილი 893 64 14 64. www.parliament.ge; www.teens.parliament.ge

საქართველოს უზენაესი სასამართლო

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს შენობის ისტორიის გაცნობა მოსწავლეებს სასამართლოში

ექსკურსიის ფარგლებში შეუძლიათ. უზენაესი სასამართლოს როლსა და ფუნქციებს მათ სასამართლოს თანამშრომელი გააცნობს და გასაგებ ენაზე მიაწვდის იმ ელემენტარულ სამართლებრივ ცოდნას, რაც მოსწავლეებს ქვეყნის სამართლებრივი მოწყობისა და სასამართლო სისტემის მუშაობის შესახებ უნდა ჰქონდეთ. 45 წუთიანი ექსკურსიის შემდეგ მოსწავლეებს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე ან მისი ერთ-ერთი მოადგილე შეხვდება და პირდაპირი დიალოგის რეჟიმში მოსწავლეების მიერ დასმულ შეკითხვებს უპასუხებს.

საკონტაქტო ტელეფონები: 99 70 01, ნანა ვასაძე ან ქეთევან ტყეშელაშვილი; 877 14 99 32 გულიკო ორთოიძე.

ტელეკომპანია „რუსთავი 2“

სკოლის მოსწავლეებს სამაუწყებლო კომპანია „რუსთავი 2“ ცენტრალურ ოფისში ტურს სთავაზობს, რომლის ფარგლებშიც მათ ტელევიზიის განყოფილებების, საეთეროების, სტუდიების დათვალიერება შეუძლიათ; ბავშვები იმ ადგილებსაც მოინახულებენ, სადაც ყველასათვის კარგად ნაცნობი სატელევიზიო პროგრამები იქმნება, შეხვდებიან კომპანიის მენეჯერებსა და სატელევიზიო გადაცემების წამყვანებს. მოზარდები დაათვალიერებენ საინფორმაციო სამსახურის სამონტაჟოებს და დაესწრებიან „კურიერის“ მუშაობას პირდაპირი ეთერში. პროგრამის ხანგრძლივობა 1 საათია და მას „რუსთავი 2“-ის ტურმენეჯერი უძღვება.

ტურები შაბათობით ეწყობა და აუცილებელია რეგისტრაციის გავლა „რუსთავი 2“-ის ოფიციალურ ვებგვერდზე <http://tour.rustavi2.com>. დამატებითი ინფორმაციისათვის დარეკეთ 20 11 11. „რუსთავი 2“-ის ტური უფასოა და მასში მონაწილეობა დაინტერესებულ მოსწავლეთა თუ სტუდენტთა ნებისმიერ ჯგუფს შეუძლია.

ლელა სამენიაშვილი

მასწავლებელთა პროფესიული
განვითარების ცენტრი

თუ დროის მანქანის მართვა გვსურს

სიტყვებს საუკუნეების მანძილზე ერთგვარი „დროის მანქანის“ ფუნქცია ჰქონდა. წერა-კითხვის ცოდნა სწორედ ამ მანქანის მართვის შესაძლებლობას იძლეოდა – ინფორმაციის გაგზავნის და მიღებისა საუკუნიდან საუკუნეში და ერთი გეოგრაფიული წერტილიდან მეორეში. წიგნიერი ადამიანი იოლად ახერხებდა „მოგზაურობას“ საკუთარ დროსა და წარსულში, საკუთარ ქვეყანაში, და მსოფლიოში. ენების განსხვავებულობისა და თარგმანის სირთულეების მიუხედავად, ამ წიგნიერი ადამიანების მოგზაურობის შედეგია, რომ დღეს ინფორმაციულ საუკუნეში ვცხოვრობთ. თანამედროვეობა ინფორმაციის უთვისაღა წყაროსა და უწყვეტ ნაკადს მოიცავს. ამ ნაკადში საჭირო ინფორმაციის მოძებნა და გადაღება წიგნიერი ადამიანისათვისაც კი რთულია და განსაკუთრებულ უნარებს ითხოვს. როგორ უნდა ვასწავლოთ ახალ თაობებს ამ ურთულესი კონსტრუქციის „მანქანის“ მართვა? როგორი ფართოც არ უნდა იყოს წიგნიერების თანამედროვე ცნება, მართვის პრინციპი ერთია – ბავშვებს პირველ რიგში წერა და რაც მთავარია, კითხვა უნდა ვასწავლოთ.

მე-19 საუკუნის დასაწყისის საქართველოში ნებისმიერი, ვისაც წერა-კითხვა შეეძლო, წიგნიერად ჩაითვლებოდა. ალბათ იაკობ გოგებაშვილს წერა-კითხვის მცოდნე ქართველთა შესახებ დღევანდელი სტატისტიკა ძალიან გაახარებდა. თუმცა წიგნიერება დღეს ცოდნის დინამიურად დაგროვებასა და გამოყენებას გულისხმობს.

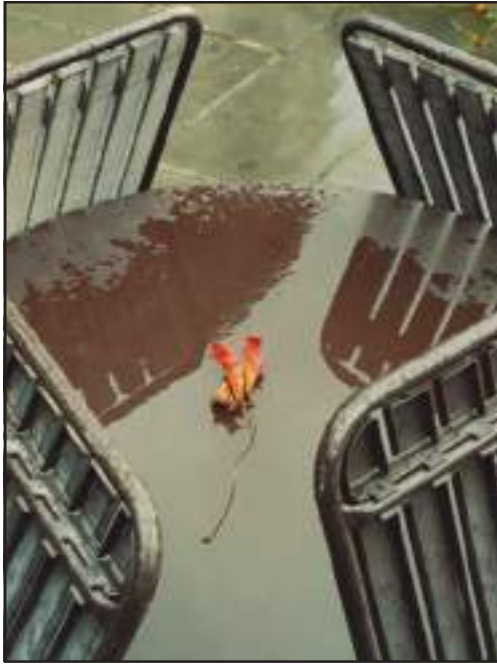
საგანმანათლებლო მიღწევების შეფასების საერთაშორისო ასოციაციისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრის მიერ ჩატარებული კვლევების შედეგებით თუ ვიმსჯელებთ, საქართველოს სკოლებში, წიგნიერების კუთხით, არცთუ სახარბიელო შედეგებია. 9-10 წლის მოზარდების წიგნიერების დონის შესწავლამ (PIRLS) აჩვენა, რომ ქართველ მოსწავლეთა მხოლოდ 1% აღწევს თანატოლთა შორის წიგნიერებაში საერთაშორისოდ დადგენილ უმაღლეს საფეხურს.

ანდერს ჩიდენიუსს, მე-18 საუკუნის ფინელ განმანათლებელს, ჩვენს დროში მოგზაურობა რომ შესძლებოდა, მისი იმედები მეტად გამართლდებოდა, ვიდრე იაკობ გოგებაშვილისა. კვლევის შედეგებით, ფინელი ბავშვები მსოფლიოში პირველ ადგილზე არიან წიგნიერების თვალსაზრისით.

90-იანი წლებიდან მოყოლებული, განათლების რეფორმა ფინეთში, სხვა ასპექტებთან ერთად, მოზარდებში კითხვის უნარის განვითარებაზე იყო ორიენტირებული, რის შედეგადაც მოზარდების ზოგადი წიგნიერების დონე ამაღლდა. „ფინურ საოცრებას“ თვითონ ფინელები კითხვის მაღალ კულტურას უმაღლიან: დიდია გამომცემლობებისა და ჟურნალ-გაზეთების როლი, არსებობს საჯარო ბიბლიოთეკების ქსელი (ისინი მჭიდროდ თანამშრომლობენ სკოლებთან, მოსწავლეებს წიგნების შერჩევაში ეხმარებიან), ბავშვები სწავლობენ გამართული ტექსტური გზავნილების მიღებას, შექმნასა და გაგზავნას ინტერნეტის მეშვეობით. ეროვნული სასწავლო გეგმა მასწავლებელთა მიერ სწავლების მეთოდებისა და მასალის თავისუფალი შერჩევის პრინციპს ემყარება. მასწავლებლები კლასგარეშე კითხვის კამპანიებს ეწევიან.

წიგნიერების დაბალი დონე საქართველოში პირდაპირ კავშირშია, ერთი მხრივ, მასწავლებლების მომზადების საკითხთან და მეორე მხრივ, უფრო ფართო საზოგადოებრივ პრობლემასთან – წიგნიერების როლის არასათანადო შეფასებასთან. სასკოლო და საჯარო ბიბლიოთეკების მძიმე მდგომარეობა იმის ერთ-ერთ მიზეზად შეიძლება ჩაითვალოს, რომ ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებს უჭირთ საკუთარ პროფესიულ განვითარებაზე ზრუნვა. არ ვგულისხმობ მათ მიერ სპეციალური ტრენინგების გავლას ან კონფერენციებში მონაწილეობას. ისინი, უბრალოდ, ნაკლებად ეცნობიან თანამედროვე ლიტერატურულ პროცესებს, როგორც ქართულს, ასევე უცხოურს. მაშინ, როდესაც საქართველოში საგამომცემლო და მთარგმნელობითი საქმე ნელა, მაგრამ მაინც ვითარდება, აუცილებელია ლიტერატურის მასწავლებლებისათვის, ერთი მხრივ, შესაბამისი პირობების შექმნა (ბიბლიოთეკების ხელშეწყობა), რათა ამ პროცესებს მიჰყვნენ; მეორე მხრივ კი, მასწავლებლების მიერ საკუთარი პროფესიული ვალდებულების ბოლომდე გაცნობიერება. როგორც ჩანს, ფინელი მასწავლებლები და მშობლები ახერხებენ ბავშვების დარწმუნებას იმაში, რომ წერა-კითხვის დაუფლებით ისინი დროის მანქანის მართვასა და ცხოვრებაში წარმატებით მოგზაურობას შეძლებენ. ჩვენი ბავშვებიც რომ დაეარწმუნოთ, ამის ჯერ თავად უნდა გვჯეროდეს.

მარინე შკლუბა, ქართული ენისა და
ლიტერატურის მასწავლებელი (ქუთაისი)

ელენე პატაშური, თბილისის მე-14 საჯარო
სკოლის დაწყებითი საფეხურის მასწავლებელი

„მასწავლებლის“ ფოტოკონკურსში გამარჯვებული ფოტოები

თეა ელერდშვილი, სკოლა „ქორალის“ ბიოლოგიის მასწავლებელი

მაღაზიის მთავრობის მიერ
შემოთავაზებული პროგრამის
ფარგლებში,
მასწავლებელთა პროფესიული
განვითარების ცენტრი

**ატესტებს კონკურსის
ინგლისური ენის
მასწავლებლებისათვის**

კონკურსში გამარჯვებული
მასწავლებლები გაემგზავრებიან
მაღაზიაში 5-30 ოქტომბერს
სასწავლო კურსის გასავლელად.

დანვრილებით ინფორმაციას
გაეცნობით რესურსცენტრებში
ან მასწავლებელთა პროფესიული
განვითარების ცენტრში:

თბილისი, უზნაძის 52, ოთახი 214.

საკონტაქტო პირი
თამარ ონოფრიენკო

ტელ: 951304.

ელ. ფოსტა: info@tpdc.ge;

www.tpdc.ge

